

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA ART I POLITICA

Preu: 30 cèntims - Rambla del Centre, 19 - Tel. 23118 - Subscripció: 3'50 pessetes trimestre

Any VII. Núm. 343-Barcelona, dijous, 12 setembre de 1935

Per causes suposables, a les quals s'afegí la festa de dimecres, ni el contingut d'aquest número, ni el retard en la seva aparició, no responen al que nosaltres havíem planejat.

NOTES SOBRE ETNOGRAFIA

El totemisme dels dogons del Sanga

L'etnografia, ciència de l'activitat humana, està de moda. Tots els països del món —del món blanc— tenen llurs instituts, llurs museus, llurs expedicions etnogràfiques. França, retardada anys enrera en relació a Alemanya i Anglaterra, per citar només aquests dos països, tendeix a conquistar, de mica en mica, un lloc honorable entre els seus veïns.

durant un any el cicle dels costums i de les tècniques. Sanga ocupa una part d'un planell de pedra roja tallada de valls netes on s'estenen camps de mill i jardins; està dividit en dues subregions: Sanga de Dalt i Sanga de Baix. La primera ocupa la part superior del planell; la segona comprèn una mena d'immens graó que separa el planell pròpia-

Màscara portada pels joves dogons en la festa dels morts i dels enterraments. Dalt: màscara allebre. Baix: màscara anoián

Té un Institut d'Etnologia, que forma observadors, que dona als administradors colonials, als missioners, als viatgers de bona voluntat, instruccions pràctiques que permeten de fer obra científica sobre el terreny. Té un Museu d'Etnografia, esplèndid instrument de treball per als especialistes i, per al públic, sorprenent calidoscopi de poblacions que cobreixen les tres quartes parts de la terra.

França té també les seves expedicions etnogràfiques cada cop més nombroses, com més va millor organitzades. Es pot dir que no passen gaires mesos, d'algun temps ençà, sense que els dos establiments esmentats no trametin, o no encoratgin almenys, una missió llunyanca.

Per la meua part—cal que parli de la meua activitat, que al capdavall és el tema d'aquest article—, he estat encarregat pel govern, des de 1928, de tres missions etnogràfiques i lingüístiques: la primera, a Abissínia, durà un any; la segona, de Dakar a Djibuti, durà dos anys; la tercera, al Sahara i al Sudan, durà tres mesos.

Per a demostrar que aquestes empreses no són únicament de ciència pura, sinó que tenen també un interès general, em bastarà de recordar que la Missió Dakar-Djibuti, per exemple, ha estat consagrada per una llei especial del 31 de març de 1931, i que vint-i-set establiments oficials o científics li han assegurat un concurs efectiu.

Un dels fins de la Missió Dakar-Djibuti, entre d'altres, era l'estudi de poblacions particularment interessants i urgents d'observar. Urgent és una paraula que caldria gravar a les parets de tots els establiments que ensenyen els mètodes de l'observació etnogràfica: es pot dir que al món desapareixen un dialecte cada dia, una institució cada hora, un costum cada segon.

Una de les poblacions que m'han semblat més importants d'estudiar sense tardar, ocupa un territori extraordinàriament turmentat situat en el revolt del Niger, al Sudan Francès: els dogons dels espadats de Bandiagara em retingueren dos mesos en 1931. En el transcurs d'aquesta primera estada s'emprengué el desbrossament d'un dels més rics terrenys etnogràfics de l'Àfrica Negra.

Una segona estada, la que no fa gaire hi ha fet la Missió Sahara-Sudan, permeté d'una banda l'examen de les institucions més importants de la regió de Sanga i d'altra banda d'instalar allí mateix dues joves observadores, encarregades d'estudiar

ment dit de l'espada a pic que domina la brossa sudanesa. A baix d'aquest espadat, enormes munts com d'esllavissada serveixen de suports, a primer cop d'ull incoherents, a unes habitacions cúbiques curosament construïdes amb maons crus; pertanyen a d'altres grups dogons prou diferents entre ells per emprar dialectes de vegades mal compresos d'una regió a l'altra.

MARCEL GRIAULE

(Segueix a la pàgina 2)

Els Dijous — Blancs — L'ESTOIC

Mentre els joves de la seva època organitzaven balls i revetlles, conferències i mitjans, l'estoic es tancava en un recambró de les golfes i s'empassava el darrer llibre comprat als encants i els retalls de premsa que pacientment recollia o feia reservar a les seves poques amistats. Dintre una calaixera ventrada classificava els retalls per matèries: al calaix de dalt hi posava els escrits sobre art antic; al segon, els que tractaven d'art modern; al tercer, els que es referien a literatura estrangera, i al quart, a literatura nacional. Així s'inicià en els coneixements que abellia i, a còpia de llegir fulls volants i volums esgrocats, esdevingué un autodidacte. La seva satisfacció més gran fou poder obtenir una enciclopèdia mitjançant la col·locació de cinc edicions semblants, i a partir d'aquell dia es considerà suficientment armat contra totes les escames dels aulors saberuts que li tiraven projectils de mots reessos i conceptes hermètics.

Per la finestra que donava arran de les teulades i dels terrats cremats pel sol, servint d'ampit visual a la faixa del mar llunyà, aprengué a estimar una naturalesa restringida i se li ocorregué de copiar-la en uns cartons de capses velles, els quals regava amb vi blanc per tal de tenir la sensació d'haver fet aiguafort. Però aquests exercicis havien d'ésser, amb el temps, solament els seus dibuixos acadèmics, perquè els informadors d'enllà la frontera li parlaven, amb una insistència irresistible, de sobrerrealisme i de subconscient i s'adonà que el tresorava prou facultats per sotmetre a experiments de laboratori les inclinacions audacioses del seu llapis. Igual que els seus treballs primitius, els que acabaven d'ésser fruit de les seves cogitacions, passades pel sedàs dels especuladors de fora, havien de romandre celades als ulls dels indiscrets, fins i tot dels escassos amics que franquejaven amb facilitat el seu torreó folrat d'indiferència envers el viure exterior.

Amb tot, un dia, més aviat per descuit que per consentiment, algú arribà a contemplar les noves produccions i s'esquerà davant una sèrie de teleostis i cefalòpodes que es debatien dins unes aigües tèpides. Al primer somriure escèptic, l'estoic correspongué amb cert desdeny, però sense controure el rostre, ni perdre el bon humor, com volent demostrar que hom pot ésser confiat i feliç en totes les circumstàncies difícils.

Aquesta voluntat de mantenir la joia interior, àdhuc en la dissort més cantelluda, la palesà a bastament quan, ja madur, s'enamorà d'una pagesa en sortir, un matí, per miracle, a trencar unes quantes estalactites dins una cova vellent. De pagesa no en tenia gran cosa, perquè l'havien duta de terres antillanes, carregada de somnis i amb una considerable quantitat de foc a les venes. Un fat capriciós els uní davant la llei i davant l'altar, però el cos ondulant de la maieca no trigà a cedir a les sollicituds de més d'un galanteador furtiu, bo i aprofitant les estades de l'espòs al cim del voluntari isolament. La brama de la infidelitat d'ella creixia per minuts fins que uns parents del traït, no sabent com donar-li a entendre el paper poc brillant que representava, acordaren enviar-li els adorns massissos i ramosos d'un cervol, però el destinatari, impertèrrit, els penjà entre dues armadures, com un trofeu de caça.

Llavors, decidiren avisar-lo en termes clars. Però ell, amb naturalitat, respongué: —Per això us heu molestat? Si totes les dones són de la mateixa corda! Aneu, aneu; que el meu mal no vol soroll.

I recordant-se de Dickens, escríu: «El món és d'aquells que surten a conquistar-lo per un camí sembrat d'hostilitats.» S.

MIRADOR INDISCRET

Més val tard que mai

El viatge del senyor Lerroux ha produït algunes sorpreses; no moltes.

La més remarcable haurà estat, a ben segur, la que diuen que va tenir el ministre senyor Marraco.

El president del Consell havia demanat dels seus companys de govern un vot de confiança per a resoldre definitivament la qüestió del traspàs dels serveis d'Obres Públiques.

Ja és sabut com la resolgué. El dissabte va portar el corresponent decret a la signatura del president de la República i el diumenge el feia publicar a la Gaceta.

Mentrestant, el senyor Marraco, ministre del ram, era a Saragossa.

El diumenge va venir, per tren, a Barcelona.

El dilluns parlava, a la Generalitat, amb un personatge regionalista.

—Estem contents, la veritat!—fi digué aquest—. Això del traspàs dels serveis d'Obres Públiques ens ha satisfet de debò.

—Què? Com?—saltà el senyor Marraco. Aleshores sembla que se'n va assabentar.

Per córrer massa

El «Dia de Lerroux» tingué, el passat diumenge, un petit contratemps inicial.

L'avió en què el cap del govern de la República vingué de Madrid, féu el trajecte amb més velocitat que de costum i arribà al Prat a les nou.

Com que l'arribada estava prevista per a les onze, a l'aeròdrom no hi havia gairebé ningú.

L'avió s'entretingué donant unes voltes... Tot sigui per a orientar-nos!—sembla que va dir el senyor Moreno Calvo.

El president del Consell, fent una de les seves frases, va ordenar, a la tercera volta: —Cal aterrar! No voldria que es digués després que no sabíem on deixar-nos caure!

Els perjudicats varen ésser els xofers dels taxis. La majoria dels que havien agafat viatge per a l'aeròdrom no passaren més enllà de l'estació de Magòria.

Més tard, el ministre d'Instrucció Pública, senyor Duadé, que havia vingut en tren, comentava:

—Veieu? El tren no s'avença mai!

Posa't tranquil·la

Com en els bons temps del lerrouxisme, entre els grups d'entusiastes que anaren a aplaudir el senyor Lerroux a la Generalitat, diumenge al matí, no hi va faltar la dama vestida de República; és a dir: amb vestit blanc, faixa roja de través i gorra frígia. La dama, jove i plena, estava radiant de satisfacció.

La veírem embocar pel carrer de Fiveller, cap a les Rambles. Acabava de saludar el cabdill. Somreia. Es mirà, eufòrica, a un aparador. S'arranjà la gorra frígia i el cabell.

Tot d'una desaparegué. S'havia ficat a una botiga de «Fotomaton».

Relíquies!

El banquet... Ah, el banquet de Montjuïc! El vi no va vessar. Anava escàs. Però va vessar l'entusiasme dels antics radicals.

Un d'ells oferí a un cambrer deu pessetes per la copa en la qual havia begut el senyor Lerroux.

El cambrer contestà: —No puc... Impossible!

En compensació, lliurà a l'entusiasta un plàtan dels que hi havia a la plàtera de fruita preparada per al cabdill.

Què havia fet! Un segon entusiasta s'aixecà i agafà un altre plàtan. Un tercer, una pera. Relíquies!

La plàtera va quedar buida.

Dos de Lleida

I la recepció del dilluns?

«Els representants dels diversos Ajuntaments, a mesura que arribaven al Palau de la Generalitat, eren distribuïts en quatre grups, corresponents a les quatre ex-províncies catalanes.»

Per a cada ex-província, la targeta d'invitació era de color diferent. Així coneixien els ordenances el grup al qual havien d'adreçar els convidats.

«Es presentaren dos delegats de dos pobles lleidatans.»

—Cap allí!—els féu, indicant-los el lloc, en veure la targeta, l'ordenança.

—Cap allí?

—Sí; amb els de Lleida.

«Un dels dos delegats digué al seu company:»

—Ens ho ha conegut amb el parlar.

—Realment, els de Lleida som incon-

fusibles.

Montero, inspirat

No; no podien faltar en el «Dia de Lerroux» els indispensables versets d'En Montero.

«Els llegírem a Renovación, l'òrgan lerrouxista.»

«Estaven adreçats a Enric Borràs. Aquest havia de recitar el diumenge a la tarda, a Montjuïc, unes poesies davant el president del Consell, i Montero pregava que li demanés un remei per a la crisi teatral.»

Yo confío que se digne quien, como tú, eres el Dux entre nosotros, y signe mi petición al insigne don Alejandro Lerroux.

«Què li havia de dir, Enric Borràs, al senyor Lerroux? Li havia de dir, entre altres coses:»

Tú que has sido el eterno meüstrale de los actores, meüstrale tu amor fraterno, procura que tu Gobierno les otorgue sus favores.

«Li havia de dir també que calia rebaixar els impostos; que s'havia d'obligar tothom a anar al teatre, sense contemplacions de cap mena, car

el teatro necesita un remedio radical, y este remedio inminente aludiendo a estos registros está en la mano potente del ilustre presidente del Consejo de ministros.

«En escriure els versos, En Montero no devia estar massa segur, però, que Enric Borràs se l'escolliria. La prova està en el fet que, cap al final, insistia en el seu prec:»

Háblale, amigo Borrás, igual que Otelo habla al Dux, y que es, te convencerás, un amigo nuestro más don Alejandro Lerroux.

Ara va de veres

En Josep Maria Milà i Camps, junt amb una col·lecció d'ex-marquesos i ex-comtes, ha adquirit la majoria d'accions del vell Brust.

Tot seguit, En Brugada i Julià rebé la visita de l'ex-dictador per tal de fer-li saber que havia de donar una nova orientació:

—A partir de setembre, tendrà que imprimir un caràcter marcadament monàrquico al «Diario».

—Señor conde: si ya lo viene observando de tiempo inmemorial!

—Bien; pero hay que hacer algo extraordinario para justificarse ante mis coparticipes. Por ejemplo, usted desempeñará el papel de Maurras y yo el de Daudet.

—Sea; pero sin hacer méritos a la ex-comunión!

Ram-ram-pataplám

Els veïns i vianants del carrer del Bisbe foren obsequiats, la darrera setmana, amb un soroll de tabals aixordador.

—Són maquinacions d'En Lambert!

—Que potser ha compost algun obligat de tabals?

—No; però així obligarà a reorganitzar la banda dels Mossos de l'Esquadra.

A la «federica»

Simultàniament els uniformes del temps del comte de Montseny eren curosament airejats i raspallats, mentre el majordom donava ordres per tal que no hi manqués ni un botó i que els galons recobressin la brillantor del dia de l'estrena.

—Què voleu que us digui! Un enterrament a la federica, passi, però un dinar... —s'atreu a insinuar un deixeble d'En Jover, una mica engelosit.

—Posats a enterrar el passat...—respongué En Rubí, convençut que havia fet una frase.

Dilata que dilataràs...

Una elevada i popularíssima personalitat deia, l'altre dia, en una tertúlia d'amics: —Ens censuren perquè col·laborem amb la Lliga, que és el partit del «Dilatau!», però això no ha d'estranyar gens quan tenim per lema eixamplar la base de la República.

(Segueix al peu de les tres primeres columnes de la pàgina 2)

EL CAPITAL I EL TREBALL

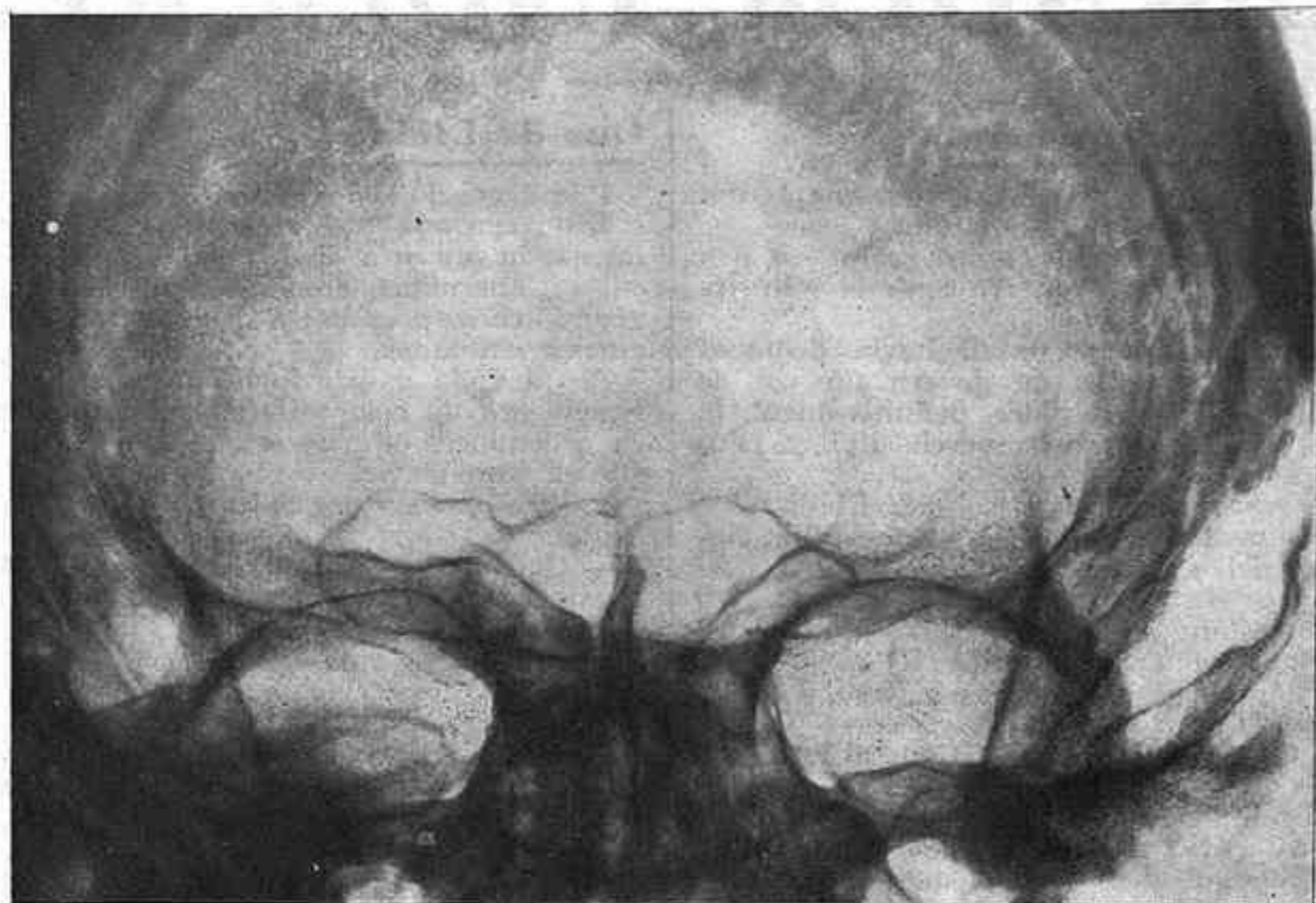
CATALUNYA DE CARA AL MÓN

El mètode radiogràfic d'identificació

Hi ha una experiència més o menys vasta, més o menys dolorosa—però sempre una mica—, sobre les coses que ha fet Catalunya de cara al món. Per ara i tant, aquesta experiència no és prou per deturar l'empenta creadora dels d'ací ni tampoc per deturar l'empenta bolcadora dels d'allà. Això deu voler dir que els anys han passat en va i que quant a virtuts i a vicis estem exactament al mateix punt. Potser la lle-

de l'individu, sense moure's dels termes estrictament humans. Actualment la identificació personal es fa a través de les empremtes digitals (mètode dactiloscòpic de Bertillon) a causa d'ofèrir les següents garanties: 1.ª Perquè les línies de la pell són absolutament diferents en cada individu i presenten, per tant, una varietat indefinida. 2.ª Perquè són absolutament perennes,

Les cinc garanties transcrites, prou sòlides per a fer instaurar universalment el mètode dactiloscòpic, ho són en tant que es tracti d'identificar individus vius o cadàvers que, segons la tercera garantia, no hagin arribat a la disgregació de la pell. La limitació que suposa l'aplicació del mètode ha fet pensar a molts. Delcòls retreu aquest exemple de la inutilitat del mètode: «Recordem el cas del cèlebre Landru, el Barba-Blava francès condemnat a mort, la fatal sentència del qual es dugué a terme tot i que oficialment, d'una manera indubtable, no es va poder demostrar a quins pertanyien la multitud de restes humanes trobades en el seu refugi i, per tant, si corresponien a la col·lecció de senyores (?) considerades com desaparegudes. El cas de l'aventurer Balsano, condemnat no fa molts anys per haver-se trobat en el seu anterior domicili el cadàver d'una dona assassinada molts mesos abans... i que segons deien els que van intervenir en aquell procés corresponia a una senyora estrangera, també amiga d'aventures, i que havia conviscut amb ell. I sense anar més lluny, el cas recent del pistolero R. Arnau, el cadàver del qual fou trobat ruixat d'un líquid inflamable als afores de Barcelona, i que no pogué ésser identificat per presentar els dits carbonitzats, malgrat haver estat fixat mil vegades, i amb tot i que els forenses... li renaturalitzaren (?) la fesomia valent-se de la seva fitxa antropomètrica, o millor, de la del subjecte que, a priori, creien que era.»

Els sinus frontals en un crani de divuit segles

genda ha exagerat una mica de retop d'haver estat una mica adulterada la història... Potser sí; però quan hom es troba davant un fet d'una importància absolutament extraordinària, un fet que representi una fita en la història del món, hom sent la coacció del record i, mal no vulgui, se li claven al cervell uns noms i unes imatges que, si

puix àdhuc en el cas d'ésser destruïdes per cremades o traumatismes, el guariment produeix la reparació de les línies en idèntica disposició.

3.ª Perquè són absolutament immutables des del sisè mes de la vida intrauterina fins a la disgregació de la pell després de la mort.

Els sinus frontals en un crani vivent

no fos perquè la fe en el futur no és una joguina, n'hi hauria ben bé per deixar les eines i anar a jeure a l'ombra per sempre més.

Miquel Servet. Narcís Monturiol. Dos noms; dues dates. I en l'endemà la història d'Espanya s'escriu sola.

Miquel Ser... Prou records, prou ombres. Catalunya és immortal. Catalunya avança. Si no, diguem un nom: Lluís Delcòls.

Lluís Delcòls i Balvey, de Tarragona. Quin nom! Quin home! Un nom, un home i una obra: aquesta, la seva tesi doctoral: *Assaig d'un nou mètode radiogràfic d'identificació*. Tots els metges que fan el doctorat han d'escriure llur tesi. Si; però és que la del doctor Delcòls no és una tesi més, ni una simple tesi, sinó tota una revolució que ha de trasbalsar—no hi ha més remei—l'actual mecanisme dels gabinets antropomètrics. La veieu, la importància de la cosa? La medicina és un valor internacional, evidentment; però... la veieu la importància de la cosa? La revolució del doctor Delcòls afecta no solament el clos de la medicina—de l'anomenada «medicina legal», sobretot—sinó que volta per tots els ministeris de Justícia de tots els Estats amb cara i ulls i els diu, amb proves als dits, que la identificació personal d'un individu es pot obtenir àdhuc al cap de divuit segles de la seva mort.

No us esvereu, no rellegiu, que heu llegit bé: àdhuc al cap de divuit segles de la seva mort. Fins ara hem parlat de revolució, i la del doctor Delcòls és aquesta: descobrir la diguem-ne eternitat de l'home,

4.ª Perquè són infalsificables. 5.ª Perquè els senyals que deixa la mà de l'home en els objectes que toca constitueixen veritables dactilogrames que, àdhuc

El Dr. Lluís Delcòls

quan escapen a la simple vista, es poden fer reviuir per mitjà de procediments adequats, tals com la tinta engomada, la plom-bagina, els vapors de iode, etc.

Sense presses—ah, l'adorable flemma del doctor Delcòls!—edifica la seva tesi doctoral; la documenta gràficament d'una manera copiosa; els cranis vivents, magnífics; els cranis vells de divuit segles, esplèndids. Vós mateix podeu fer la comparança en aquesta pàgina. I de resultes de l'estudi, l'aplicació pràctica: la fitxa d'identificació que Delcòls proposa segons el seu mètode, la fitxa que amb més o menys exactitud adoptarà la policia internacional el seu dia.

—Pero, hombre de Dios! Cómo no estudió usted los cráneos de nuestro Museo Antropológico, en Madrid, para demostrar la persistencia de los senos frontales?

Els cranis de Madrid—els morts, els del Museo, s'entén—compten 100 anys d'existència. Els de Tarragona, 1.800. «I a mi m'interessava que els cranis fossin veterans», diu Lluís Delcòls.

La publicació de la tesi del doctor Delcòls a *La Medicina Catalana*, en els medis científics ha suscitat un apassionament. Dins de casa, d'altres doctors que per coincidència de pensament senten la troballa del doctor Delcòls d'una manera viva, s'a-cuiten a fer un crit: «Ep! que jo vaig dir tal dia a tal entitat...» «Ep! que jo vaig escriure tal article a tal indret...» «Ep!, senyors de *La Medicina Catalana*: volen publicar aquestes lletres obertes...» Fins de més enllà de Catalunya, de l'Europa oriental arriba l'advertiment: «Ep! que jo vaig presentar a tal congrés...»

El mètode del doctor Delcòls deu ésser una meravella, posat que hi ha tantes empremtes. I en els medis oficials, que n'hi ha gaires, d'empremtes?

Miquel Servet, Monturiol... Esgarrifa de pensar-hi.

JOSEP MIRACLE

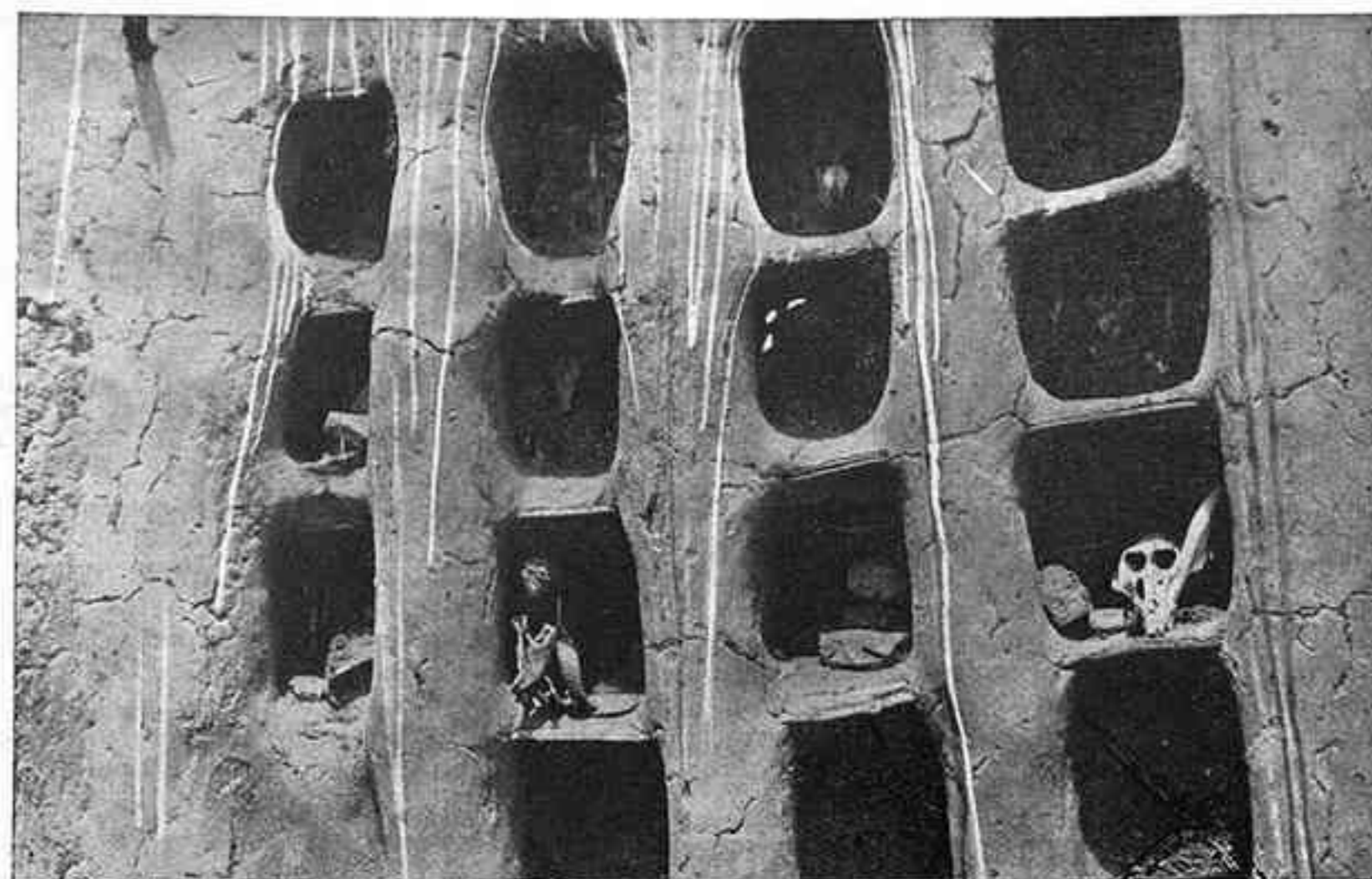
NOTES SOBRE ETNOGRAFIA

El totemisme dels dogons del Sanga

(Ve de la pàgina anterior)

Els carrerons de roques tenen desnivells tals que de vegades cal ajudar-se de les mans per a tirar endavant; en un mateix conjunt de peces que no ocupa gaire més, pati comprès, de cinquanta metres quadrats, una

El que crida més l'atenció en la regió del Sanga de Dalt on jo havia establert el meu campament, és l'organització de la terra: extrema fragmentació de la propietat, nombre considerable de llocs amb nom. Per no parlar sinó del poble doble dels Ogol (Ogol de Dalt, Ogol de Baix), es pot

Dalt: Fatxada d'una casa dogon dita «casa de pisos». Cranis i fetitxos familiars en els nínxols de sobre la porta. — Baix: Recó del poble de Banau. Sitges de cereals en l'espadat, sobre un dels quals es veu una representació d'una de les màscares més populars: la «kanaga»

diferència de nivell d'uns quants metres separa la cambra amb terrat del graner de teulada punxeguda que recorda els gravats de l'Edat mitjana. L'arquitecte europeu més hàbil sens dubte estaria temptat de llençar el barret al foc si l'obligessin a construir una ciutat en un caos semblant. Sense pla aparent, sense regla ni instruments de mesura, el jove dogon aïtant l'abric per al

veure en una de les valls que li pertanyen uns jardins de tres metres quadrats, enfilats sobre unes roques planes les vores de les quals han estat guarnides d'una petita paret de pedra. La terra, incansablement portada pel propietari al principi de l'estació seca, és regularment enduta pels aiguats de la mala estació; quant a la vall, canvia de nom a cada 50 metres. Hi abunden els punts

Dalt: Santuaris totèmics. Els regalers blancs són de les pastetes de mill ofertes als deus totèmics. — Baix: Poble dogon arran de la plana. Les teulades punxegudes són de sitges de mill

seu menatge, el vell dirigint la construcció de la casa comuna, el cap edificant el santuari totèmic, insereixen sempre un element harmònic dins el conjunt.

Els dos Sanga no coneixen les mateixes dificultats. El planell, encara que ple de geps i tallat per valls, ofereix superfícies més acollidores, tant a les construccions que veïgen sense aquells desnivells acrobàtics observables a baix dels espadats, com a les places públiques on es descabdellen les cerimònies fúnebres.

amb nom: forats d'aigua, rases, arbres, cornises, cavernes. Cada un d'ells té sovint la seva destinació tècnica, màgica o religiosa. Així és que en tal bassa els joves tenyeixen de negre certes fibres de llurs vestits de dansa; en tal rasa profunda, marcada amb una pedra dreta, es fa un sacrifici anual de pollastre per al lamantin que es diu que hi resideix; en tal arbre buit la gent de tal poble llenca llurs gossos morts.

(Segueix a la pàgina 9)

El català del «Full»

Es redactors del *Full Oficial del Dilluns* fan veritables progressos. A propòsit de l'acte de Santiago de Compostela, era possible trobar una perla així:

«Fou efectuat un servei de reconeixement, i hom trobà un altre artefacte de forma cilíndrica, al qual se li havia apagat el ble. En altres llocs foren trobats cartòixos de dinamita.»

«Traduttore...»

Després de sadollar-se d'off-sides i corners, el redactor esportiu del *Full Oficial* ens conta:

«...Quan mancaven solament cinc minuts, el cinquè recó contra el Sabadell curà de transformar-lo...»

«...Recons contra el Sabadell, cinc; contra el Barcelona, nou.»

Aquesta prujia catalanitzadora té, però, el seu exponent més autèntic en aquest paràgraf:

«...Per contra, les ratlles barcelonistes actuaren amb una rapidesa aglissíssima...»

Massa referències

La triple còmica del Tivoli, Olvido Rodríguez, fou obsequiada, la nit del seu benefici, amb moltes paneres de flors i un joc de tocador d'argent. Cada objecte duia, mig amagada, la tarjeta del donant. Entre les que fraparen més, hi havia les següents:

«Francisco Planás Amell»

«Por encargo de Juan Balcells, Piloto-aviador»

«Manuel Steva» (amb un cor travessat per una sageta)

«Ricardo Condé»

«Alfredo Arruga»

«Alejandro Bosch»

«Felipe de Cruilles-José Pujol (Palco n.º 2) (Presentados por el Sr. Planás Amell)»

Una senyoreta que acabava de llegir aquesta darrera targeta, exclamà, maliciosament:

—Es veu que aquests encara són meritoris!

Sarsuela sense música

Tots sabem que els còmics, quan surten a fora, no s'hi encaparren gaire. Sobretot els

tírics. Retallen els chors i l'orquestra. De vegades, per tal d'acabar més aviat i poder fer un altre bolo, «afalten» fragments d'importància.

Aquest any, a Malgrat, succeí quelcom semblant. S'hi representava *Los Gavilanes*. Un cop començada l'obra, el director de l'orquestra tingué necessitat d'absentar-se temporalment de la sala. L'home havia calculat bé el temps. Encara li'n sobrava. Però els dos dalt de l'escenari li van esguerrar la «combinata».

Sortí el tenor, que era En Mayral. El xicot —devia portar pressa— sense esperar la indispensable «entrada» del mestre, començà a cantar. L'orquestra —oh, la disciplina— no el va secundar. El públic quedà estupefacte. «I la música, on és?» Els músics estaven desorientats. No sabien què fer. «On és el mestre? El mestre!» I el tenor seguia cantant, sense música.

Sortosament, com que era la Festa Major, la gent no s'hi va enfadar. Aparegué el director. L'home venia posant-se l'americana. S'apoderà de la batuta, i l'orquestra engegà.

El conflicte quedà resolt i la representació acabà sense cap més incident.

1935

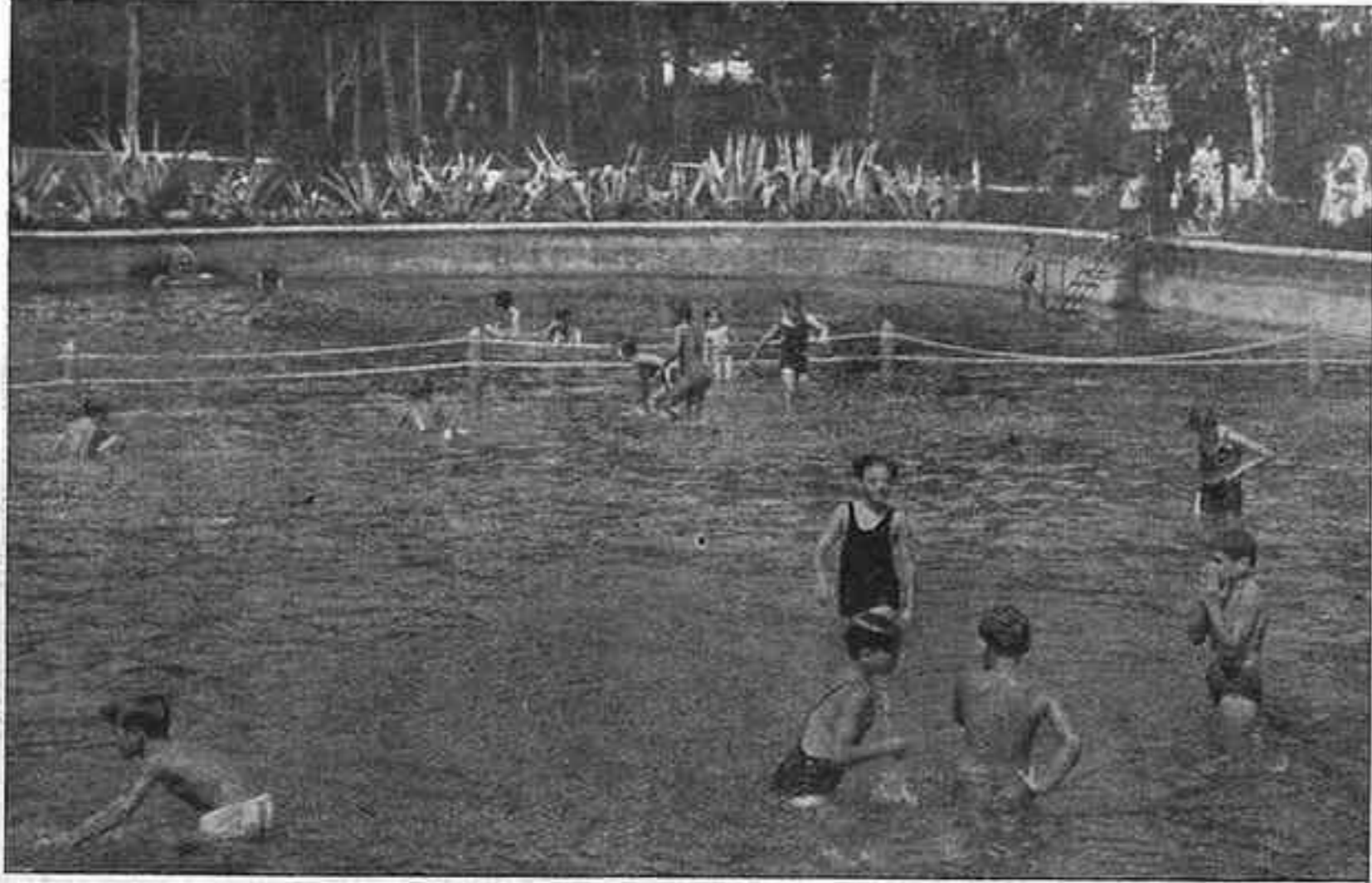
JARDINS MUNICIPALS

Una piscina per a infants

Potser no trobaríem cap referència a l'obertura del jardí municipal del Turó, si repasséssim la premsa barcelonina, del novembre passat ençà. Un erudit del segle que ve, podrà dir que aquell jardí no s'ha obert. Per la meua banda, no he tingut cap pressa a fer-li la propaganda, perquè temia, i els fets han confirmat la meua temença, que la difusió directa de la co-nexença del Jardí del Turó hi portés un públic prou nombrós. Igual prudència he observat, fins ara, a divulgar que, dins

Per cert que hem descobert que algun infant, que no acompanya un familiar o amic, i que, per tant, no pot banyar-se a la piscina, cerca entre els adults visitants del parc qui bonament el vulgui patrocinar. A un amic meu, que a la vora de la piscina s'estava mirant els jocs dels infants, un minyonet li va dir: «Voldria fer-me d'oncle, per banyar-me?»

Aquestes piscines per a jocs són un succedani de les platges per a infants, allà on la naturalesa ha negat a les ciutats el ric

d'aquell petit parc, existeix i funciona una piscina per a jocs d'infants. Ara, com que la piscina ha arribat a la saturació, com que l'afluència d'infants de la zona nord-oest de la ciutat no deixa gairebé interstici per als que aquest article que escric pogués atraure, ha cessat el perill de la propaganda. Simple informació és la que dono, més de cara a promoure el desig de noves piscines que a contar les excel·lències de la que ja funciona.

present de la mar. Es clavet el cas de Barcelona, ciutat sense mar. La nostra platja, que podria ésser accessible, està en mans de negociants, i el bon poble, carregat de criatures, no hi pot arribar. Un temps pot esdevenir que, per pendre el sol, s'hagi també de pagar entrada. Mentre arriba el dia que l'Ajuntament fa la reconquesta de

Dos aspectes de la piscina per a jocs d'infants inaugurada aquest estiu al jardí municipal del Turó

Una piscina per a jocs d'infants, tal com l'hem imaginada i executada, no té res a veure amb una piscina d'esport. Una i altra no tenen comuna mesura. La piscina per a jocs d'infants del Turó és un estany de 54 metres per 20 metres, amb fondàries d'aigua que varien d'uns 15 a uns 75 centímetres. El pas d'una fondària a l'altra es fa gradualment, però allà on la major profunditat comença d'exigir prudència per part dels infants, unes cordes criden l'atenció. D'aquesta manera la piscina permet que criatures petites hi juguin, hi saltin, s'esquitxin mútuament i que rugin i plorin, assegudes al fons de l'estany, amb aigua fins a mig cos. Els més grans, fins a deu anys, que és el límit superior d'edat admesa, poden avançar fins a les cordes, passar-les i començar el seu aprenentatge de nedador a la zona fonda.

No cal dir que la major escrupolositat ha estat posada a assegurar la netedat de la piscina. Cas poc freqüent, l'aigua (que no és molta) es renova cada nit, buidant totalment l'estany, desinfectant-lo, i tornant-lo a omplir el dia següent. L'aigua continua rajant durant el matí, i així s'obté una transparència i una puresa higiènica que ja voldrien per elles algunes piscines d'empresa privada. Els infants han de de passar obligatòriament per les dutxes, instal·lades a peu de piscina, abans d'entrar dins aquesta.

les platges i les ofereix, en llur major part gratuïtament als ciutadans, aquestes piscines infantils estan destinades a tenir un gran èxit. Convé que pensem a instal·lar-ne de noves, sobretot a les barriades populars. Les piscines d'esport són interessants, però aquestes que fan bé a les criatures em semblen més interessants que totes. És pot dir que el seu rendiment és del cent per cent, o almenys jo modestament m'ho figuro.

NICOLAU M.ª RUBIO Arquitecte

Mirant a fora

Complicacions anglo-italianes familiars

Sir Sydney Barton, ministre d'Anglaterra a Addis Abeba, és sogre del baró Falconi, el cònsol italià que resultà ferit no ja gaire en un accident de caça.

El doctor Aldo Castellani, l'especialista italià de malalties tropicals que ha estat encarregat per Mussolini d'organitzar els serveis sanitaris a l'Àfrica Oriental, és sogre de sir Miles Lampton, alt comissari britànic a Egipte.

Així, dos diplomàtics britànics tenen lligams de família amb dos italians que poden tenir un paper important en els fets a venir.

El Japó té rigorosament prohibit al seus diplomàtics el matrimoni amb estrangeres. A Anglaterra no hi ha tal prohibició, però de vegades el Foreign Office fa discrets advertiments al personal que en depèn.

L'Index nazi

Després d'haver prohibit bon nombre d'obres d'escriptors alemanys no aris, ara és la literatura estrangera que comença a passar pel sedàs nazi.

En efecte, el professor Urbach, cap de la cultura aria, ha prohibit en tot el territori del Reich les obres de Rudyard Kipling, xantre de l'imperialisme anglo-saxó.

«Nosaltres, els alemanys — diu l'esmentat professor — no hem de reconèixer altra hegemonia mundial sinó la nacional-socialista. Per això la presència dels llibres de Kipling, apòlogista de la supremacia i de l'imperialisme britànics, és indesitjable en les biblioteques alemanyes, i per tant conéu excloure Kim, El llibre de la Jungla i tots els productes semblants del jingoisme britànic.»

No ja gaire, Kipling va escriure una carta a Henri Bordeaux poc amable per al Tercer Reich. L'escriptor anglès deia al novel·lista francès que la sort de la civilització occidental depenia de l'amistat franco-anglesa, ja que la guerra no havia al·lisonat gens Alemanya.

Potser aquesta carta ha influït en la prohibició de que Kipling ha estat objecte.

Delateu!

El cap del grup econòmic dels establiments públics del Reich (cafès, restaurants, etc.), ha adreçat una crida a tots els ciutadans del país, invitant-los a vigilar atentament les converses de llus veïns de taula, car d'ençà d'algun temps els elements hostils al règim porten l'audàcia fins a l'extrem de criticar el règim en els dits establiments. Els cafès i restaurants del Reich han d'ésser alemanys, és a dir nacional-socialistes, i és intolerable que s'hi permetin converses inconformistes.

La Gestapo de Francfort encara ha anat més enllà, i en el decret recomanant la delació, es queixa que els patrons dels cafès, barberies i altres llocs on es xerra, no sols no intervinguin fent callar els descontentos, sinó que no avisen la policia política. I, per a donar un exemple, ja ha tancat en un camp de concentració un amo negligent a espïar i reportar les converses tingudes en el seu establiment.

Un altre que està ben informat

Sota la fe de la British United Press, tal com ho reporta el News Chronicle, aquell aferrissat antisemita de Streicher va dir, en el seu darrer i gran discurs:

«El gran jueu que visqué a Anglaterra, Benjamin Disraeli, arribà a primer ministre. Després fou elevat a la dignitat de par amb el nom de lord Gladstone.»

Amb una documentació així, aquest Streicher pot arribar molt lluny.

Araki, l'imperialista

El general Araki ha publicat dos llibres, Els Problemes del Japó a l'època de Siouva i L'Ànima de l'Exèrcit Imperial Japonès, en els quals glorifica obertament l'esperit guerrer i imperialista nipó.

En el primer diu: «La nostra moralitat imperial, que encarna la cohesió entre el veritable esperit de l'Estat Japonès i el gran ideal del poble japonès, ha d'ésser ensenyada i escampada per tot el món. Tots els obstacles que s'alcin en el camí d'aquesta obra, han d'ésser trencats resoltament, sense vacillar a servir-se de la força.»

Un paràgraf del segon: «L'ànima militar ocupa, des de temps immemorial, un lloc elevat entre els benefactors nacionals del Japó. La simbolitzava el glavi sagrat, un dels tres símbols sagrats de la família imperial.»

La gran dificultat

Un dia que Moto-Giasseri explicava anècdotes i històries del Palau de Justícia, va retreure un cas de pentagàmia, i els que l'escoltavem no se'l van creure.

—Veieu—va dir el crebre advocat—, el que és més difícil al Palau de Justícia, no és dir la veritat, no és dir tota la veritat; és dir només que la veritat.

Compreu BRISAS Revista il·lustrada

Selecció d'Art, Literatura, Modes, Decoració, Esports, etc.

L'ACTUALITAT INTERNACIONAL

La missió de la S. de les N.

Legint els diaris de tots els països es té la sensació que existeix un corrent de pessimisme sobre l'esdevenidor de la S. de les N., que es voldria veure relligat a la solució de l'imbragió anglo-italo-etíop. Doncs bé, nosaltres no vacilem a considerar injustificats aquests averanys catastròfics sobre la sort de l'organisme internacional i adhuc corresponents al desig dels que segueixen essent partidaris del sistema diplomàtic d'abans de la guerra, que tants resultats nefastos ha donat al llarg dels segles.

plàtonica, d'aconsellar i recomanar, però si volgués pretendre d'Etíopia el mínim sacrifici en favor d'Itàlia, realitzaria una violació del Covenant.

Si en els dies que manquen perquè pugui proposar decisions—el termini veu cap al dia 20—els esforços de Laval i d'Eden assoleixen de posar d'acord les pretensions de Mussolini amb les concessions que està disposat a fer Haile Selassie, la Comissió dels Cinc haurà acabat la seva comesa i s'haurà aconseguit la solució pacífica. Però

D'esquerra a dreta: Ch. Girsu, ministre de Txecoslovàquia a Belgrad; Benes, president de la S. de les N.; el príncep Pau, regent de Iugoslàvia; Titulesco, ministre d'Afers estrangers de Romania; Gironesco, ministre de Romania a Belgrad. Fotografia presa a la residència estival del regent iugoslau en ocasió de la Conferència de la Petita Entesa.

La S. de les N. és certament el més considerable esforç realitzat pels homes per a intentar d'arranjat els conflictes pacíficament, basant-se en la tolerància, l'entesa, la comprensió i la recíproca indulgència. I també ha creat un principi nou, el de la col·laboració internacional amb peu d'igualtat per a tots els països. Si aquest principi ha trobat i trobarà dificultats per a refermar-se completament, no per això podrà dir-se que serà destruït. També el dret nascut en la Roma antiga, abans d'ésser una realitat per a tots els homes, ha hagut de vèncer no poques hostilitats.

La S. de les N. va néixer en un moment en què tot deixava creure que el món, després de la tremenda prova endurada de 1914 a 1918, s'havia convençut que totes les guerres eren igualment bàrbares i que, al capdavall, vencedors i vençuts es trobaven en les mateixes condicions de ruïna econòmica i amb els mateixos sacrificis de vides humanes esdevinguts inútils. Era permès de creure que el desarmament es convertiria en realitat i que el Tribunal Internacional de Justícia de La Haia resoldria els conflictes millor que les armes.

L'organisme ginebrí ha sofert certament cops molt durs que l'han fet trontollar, però els seus fonaments romanen sòlids. La seva crisi és transitoria i el moment en què la cooperació internacional dintre la S. de les N. adquirirà el veritable caràcter que ara li manca, no és gaire llunyà.

Encara que a Ginebra no s'aconsegueixi de resoldre el conflicte italo-etíop, no per això s'ha de dir que la S. de les N. té els dies comptats i el seu esdevenidor compromès.

Mentre la XVI Assemblea—són pocs setze anys perquè un organisme com el de Ginebra pugui dir-se perfecte—ha iniciat els seus treballs sota la presidència de Benes, la Comissió dels Cinc, que basant-se en el paràgraf 3 de l'art. 15 ha estat nomenada pel Consell, estudia els mitjans possibles per a resoldre el conflicte. Però la seva comesa és tan difícil que no és exagerat de creure que li serà impossible d'obtenir un resultat qualsevulla que pugui servir de base de conciliació.

Sense fiar-se de fàcils il·lusions, provem de considerar la situació amb realisme.

Les negociacions d'Eden quan el seu viatge a Roma i en la conferència de París, la qual tingué una durada efímera pel refus d'Aloisi a discutir les proposicions franco-angleses, es basaven en concessions que Etiòpia havia de fer a Itàlia, baldament només fossin de caràcter econòmic. Sembla ben clar que a Ginebra s'hagi reconegut que Etiòpia és un Estat membre de la S. de les N., i per tant en possessió de tots els drets que com a tal li pertoqueu. Se'n segueix que la Comissió no pot entrar en fets que concerneixin exclusivament la política interior d'Etiòpia, i si hagués d'examinar aquests fets, i només a demanda de la part interessada, no podria sinó depurar les exigències italianes. És evident que la S. de les N. ha de preocupar-se de la sobirania integral d'Etiòpia, de la seva independència adhuc en matèria econòmica. Si així no fos es crearia un precedent perillós que cap dels altres països adherits a la S. de les N. no pot desitjar que sigui sancionat.

Doncs, segons la lletra i l'esperit del Covenant, la Comissió no pot sinó desinteressar-se de les negociacions passades, i les que estan en curs s'han de desenvolupar fora de l'òrbita ginebrina i limitar-se tot al més a l'examen de la qüestió de les fronteres, que d'altra banda ja està exhaurida amb la conclusió de les tasques del Comitè d'Arbitratge. La seva obra no pot sinó ésser

els elements determinants hauran de venir de fora del cercle de la seva missió.

L'actitud de Mussolini, però, no permet de concebre gaires esperances. Vol la guerra, perquè ara ja està en joc el seu prestigi personal. Ens ha sorprès un article d'Emil Ludwig, publicat a La Publicitat, en el qual dubta de les ambicions del Duce, que no vol assemblar-se a Cèsar i és indiferent, segons el biògraf alemany, a la posteritat. No ens ho farà pas creure.

Ben clar ho ha dit el mateix que vol la guerra. Què farà el Consell de la S. de les N. després que la Comissió dels Cinc hagi preparat les seves conclusions? És clar que s'hauria d'aplicar un tràmit d'urgència, passant per dançut del tràmit normal de les recomanacions, etc. I per tant s'hauria de discutir l'article 16, que, entre altres coses, estableix que un Estat que, malgrat el reglament i els articles 12, 13 i 15, es posa en guerra amb un altre, es troba ipso facto en estat de guerra amb tots els altres països components de la S. de les N. I aleshores caldria procedir a l'aplicació de les famoses sancions, que van del boicot econòmic a l'ajut militar al país agredit. Però per a adoptar aquesta decisió cal la unanimitat dels vots del Consell. La por d'una guerra europea d'alguns governs, el desig de neutralitat absoluta—que es contradiu amb l'aplicació de sancions—d'alguns altres, farà vacillar molts delegats.

A París, el perill d'un incendi general és considerat en tota la seva gravetat.

L'actitud de Laval és clara: cooperar amb Eden per a una solució pacífica, però si no s'hi pot arribar, no seguir els anglesos en l'aplicació de sancions, perquè aquestes portarien inevitablement a la guerra mundial. I no s'ha de repetir l'engany de 1914, això és, d'una guerra a la guerra, d'una guerra de llibertat. L'experiència ha estat dolorosa. Aquestes consideracions aconsellen adhuc Polònia i Txecoslovàquia a no associar-se a Anglaterra, i el mateix ocorrerà amb altres països amants de la pau i de la neutralitat. És una trista necessitat, però: com defugir-la?

I aleshores? El paràgraf 7 de l'article 15 concedeix, a manca de l'esmentada unanimitat, llibertat a tots els països d'obrar com creguin convenient, adhuc d'aplicar sancions per compte propi. I el cas d'Anglaterra?

TIGGIS

CANÒDROM GUINARDÓ

CURSES DE LLEBRERS

Tots els dimarts i dijous nit i dissabtes i diumenges, tarda i nit.

PISCINA GUINARDÓ oberta al públic a partir de les 8 del matí.

Entrada general, 0'50 ptes. Entrada al recinte i preferència, una pesseta.

Mitjans de comunicació: Autobusos Roca, sortida del carrer de Pelayo. Autobusos Lesseps-Avinguda de Maragall. Tramvies d'Horta. Taxis col·lectius de la Plaça Catalunya.

Advertisement for Viatges Marsans, S. A. featuring travel packages to Canada and the United States, including cities like Quebec, Montreal, Toronto, and Chicago. It mentions 'Alaunia' and 'Majestic' ships and offers a special excursion in July.

Advertisement for LLORENS, located at Rambla de les Flors 30. The ad features a circular logo with a crown and the name 'LLORENS' in large letters.

EL CINEMA

ANTICIPACIONS

El que veurem

Heus ací, tal com havíem promès, una informació complementària a aquella que avançàvem en el número anterior referent al que veurem en el curs de la temporada que aquests dies comença, en forma molt tímida encara, en dos cinemes barcelonins.

Cecil B. de Mille, decididament especialitzat en el film històric de caire espectacular, ens oferirà la seva visió de *Les Croades*, i

ne: *El brindis de la mort*, D'Allan Dwan: *Companys de viatge* i *Sota la llum tropical*.

I heus ací uns quants títols més, que assenyalen en atenció al públic:

De W. C. Fields: *El cantar del riu*. D'Edie Cantor: *Kid Millions*. De Claude Rains (el protagonista de *L'Home invisible*): *L'home que tornà pel seu cap*; *El misteri d'Edwin Drood* (segons Dickens). Will Rogers

Florelle i Armand Bernard en «Els déus es diverteixen»

encara després d'una pel·lícula sobre *Samson i Dalila*. Ningú no negarà que l'autor de l'impagable divertiment titulat *El Signe de la Creu* té un instint segur en l'elecció dels temes. No compensem com s'ha pogut deixar perdre un tema com *Els últims dies de Pompeia*, que un altre director, Ernest B. Schoedsack, presentarà molt aviat.

Un film de debò: *Noblesa obliga*, de Leo McCarey, amb Charles Laughton. Un film que promet: *Mons privats*, de Gregory La Cava, amb un assumpte que es desenvolupa entre alienats. La darrera expedició de Byrd al Pol Sud fa l'objecte d'un llarg documental presentat per la Paramount. Els films exòtics de mars llunyanes seran representats per *Lelong*, *Bosambo* i *La venjança del mar* (*Red morning*).

De John Ford, que és un dels directors que es manté més ferm, hi ha encara — a més dels dos films ja citats en la nostra crònica anterior — *La patrulla perduda*, avions perduts enmig del desert africà.

D'Alan Crosland: *Dinamita* i *Succés a Nova York*. De Stuart Walker: *Grans il·lusions* (segons Dickens). De James Whale (autor de *L'Home invisible*): *La nau de Frankenstein* de Wesley Puggles; *El lliure d'aurat*. De Henry Hathaway (director d'*Els tres llancers bengalis*): *Arà i sempre*. De William Wellmann: *Mercaders de la mort*. De Marion Gering: *Rumba* i *Princesa per un mes*. De Frank Tuttle: *La gran duquesa i el cambrer*. De Harry Lachman: *La nau de Satan* (segons Dant!). De Victor Fleming: *Vides oposades*. De John Blystone

deixa tres films que hem de veure sense falta. Hi ha també *Una noia angelical*, una pel·lícula de William Wyler sobre un tema de Ferenc Molnár.

***

Els catàlegs de les cases distribuïdores estan damunt la nostra taula. Cada un d'aquells catàlegs promet la millor producció de l'any, i cada pel·lícula va acompanyada de superlatius i de síntesis dels assumptes, redactats en tal forma que quasi sempre no permeten fer-se la menor idea del que es tracta. En canvi, hem de subratllar amb especial interès el fet ben significatiu que tots els catàlegs, sense excepció, porten els noms dels directors. Ja era hora! I encara la característica d'alguns catàlegs que donen els títols originals dels films, la qual cosa, si més no, permet veure l'arbitrari de les traduccions adoptades ací.

***

En línies generals, el cinema presentarà, sembla, si fa no fa, les mateixes característiques de la temporada passada. Una supremacia aplanadora de la producció americana. Una migrada, però intel·ligent, producció britànica. Alguns films de l'Europa central, més aviat deguts a productores menors. Un cinema francès tronat, llevat d'unes poquíssimes excepcions. Heus ací, ens sembla, el panorama general de la temporada darrera. Hi ha grans probabilitats que tot continuarà exactament.

Quant als gèneres dominants, la situació, segons una estadística molt fàcil d'establir, serà també, si fa no fa, invariable. Certament, el film típic de gangster tendeix a desaparèixer per a fer lloc a un gènere policíac i de misteri, que és una generalització d'aquell gènere del qual tant s'ha abusat. Hi haurà bastants pel·lícules de terror, films històrics, vodevils, films d'aventures, àdhuc força films cavallístics del més pur estil — un gènere immortat, doncs —, films d'exotisme, etc., etc.

Els films de complement tindran així mateix un semblant repertori de base. Tots continuen en peu. Betty Boop, Popeye, els colors, tant de Walt Disney como de Max Fleischer... Les excel·lents *Catifes Màgiques* Fox, els *Paramount Gràfics*, etc.

Respecte a la producció d'aquí, solament podem avançar que serà molt nombrosa. Hi ha una prouja de producció — com ja dèiem un altre dia — veritablement alarmant.

No cal dir com ens fa tremolar tot això. Tu, lector, pots estar tranquil respecte a aquesta amenaça. El pobre redactor cinematogràfic que ha d'anar a veure el que passa, no pot esguardar aquesta perspectiva sense una angoixa que ja des d'ara el posa intranquil.

A veure si ens divertirem.

PANORAMA

Concursos amateurs

La Secció de Cinema del Centre Excursionista de Catalunya ha publicat la convocatòria per al seu cinquè concurs de cinema amateur, el termini d'admissió del qual acaba el 16 de febrer de 1936, en les condicions acostumades d'organització.

En la convocatòria impresa, els organitzadors remarquen que l'orientació del concurs és la qualitat i no la quantitat, que més s'estimarà un sol film bo que uns quants de mediocres i que la valoració es farà pels films en ells mateixos, no per temes, categories, etc.

A més a més, el Cinemàtic Club Amateur convoca al seu primer concurs, destinat exclusivament a films d'argument i del pas de 9'5". Els films concursants hauran d'ésser lliurats precisament els dies 13, 14 i 15 de gener a la secretaria del Club (Ferlandina, 43, 1.ª, 2.ª).

Com de costum, ambdós concursos estan dotats de premis. Per a més detalls, adreçar-se a les entitats organitzadores.

Coneixences

S'han contat moltes anècdotes sobre la ignorància dels magnats del cinema que es pensen que Shakespeare, Verlaine o Balzac són autors vivents.

S'ha contat també que, invitat Einstein a casa de Mary Pickford, un no sabia pas a què es dedicava l'altre, i reciprocament. Ara es conta que quan el productor Arthur Hornblow, parlant amb Rudyard Kipling sobre l'adaptació de *La Llum que s'apaga* (hi hagué ja, fa molts anys, una adaptació en temps del cinema mut), va dir-li:

—Es clar, Will Hays potser voldrà retallar alguna cosa.

—Qui és aquest Will Hays?—va fer el cantor de l'imperialisme anglès.

Aquells temps!

En els temps del cinema mut, aquestes foren les germanes més famoses del món. Aquí les teniu, retratades en arribar a Nova York d'un viatge a Europa. No les coneixeu? Són Dorothy i Lillian Gish.

AVUI DIJOUS

a les 10 de la nit

REOBERTURA

del

Cinema Cataluà

ESTRENA

de l'espurnejant i divertida
comèdia FOX en espanyol

Paul ROULIEN Conchita MONTENEGRO

Completant el programa
l'alegre intriga policíaca

Un par de detectives

amb la gran parella
Edmund Lowe i Victor Mc Laglen

NOVEL·LA I CINEMA

Les obres de Dickens a la pantalla

Una vegada ja vaig observar, en una feble teorització, que el cinema, que era l'art més nou que nosaltres coneixem (i encara un art que s'hi ha trobat sense adonar-se'n i sense deixar d'ésser una indústria, cosa ben estranya), havia pres elements de totes les anteriors expressions artístiques, ja sigui de la música, de la pintura o de qualsevol altra de les arts plàstiques, i principalment, de la

vella de Dickens i, sense aturar-vos gens en els pensaments dels personatges ni en disquisicions filosòfiques de l'autor, us encareu amb aquells individus que gesticulen, que parlen, que beuen i s'agituen amb una vitalitat xarbotant, els veieu tot seguit, i sentiu que aquell Micawber, i aquell Jingle, i aquell Pip són reals i immortals, de carn i ossos i amb intel·ligència i passions com

Del film «Grans Il·lusions». Pip (George Breakston) troba el presidiari (Henry Hull)

literatura. Constantment, amb una gran manca d'escrúpols i amb una major capacitat de digestió, el cinema, al llarg de la seva carrera prodigiosa, s'ha apropiat i ha assimilat amb major o menor èxit les troballes realitzades en les altres arts, i ha nodrit amb obres mestres de la literatura la seva fam inexhaustible d'arguments. Es discutible el dret de plàner-se si aquests arguments que el cinema manlleua a la literatura surten deformats i falsificats del contacte amb els *sunlights* i amb les ordres que braolen els megafons dictatorials dels directors. Si Tolstoi, cada vegada que el cinema ha entrat a saquejar la seva obra, s'ha vist deformat i falsificat, llastimosament, al servei de les estrelles amb *sex-appeal* i de les exigències comercials (i aquest *Vivim de nou* que se'n anuncia com a versió sonora de *Resurrecció* es presenta tan suspecte com el film que, fa uns quants anys, interpretà la insuportable Dolores del Río, tot i que ara Rouben Mamoulian s'ha encarregat de la direcció), hi ha algun autor, principalment entre els novel·listes anglosaxons, que surt airosament de la prova. Ja que he parlat de Mamoulian, recordeu *L'Home i el Monstre*, adaptació de l'obra famosa de Stevenson en la qual l'element sexual, introduït subrepticament en la faula, feia encara més justa la singular aventura del Dr. Jekyll. Recordeu així mateix les obres de Wells, principalment *L'Home invisible*, que també eren deformades gratuïtament, però que, en conjunt, i el mateix Wells ho reconeixia fa poc, conservaven l'esperit de l'obra original i la intenció de l'autor, guanyat ara en absolut a la causa del cinema.

Enguany semblà que serà l'any de Dickens en el cinema. L'any passat ja en tinguérem un avenç amb *La Petita Dorrit*, que el pallasso amb falldilles que és Anny Ondra, l'artista més poc natural que hi ha al cinema, s'esforcava a interpretar amb serietat i emoció. Aquesta temporada, si no menten els anuncis, tindrem tres Dickens en el cinema, i tres Dickens ben importants: *David Copperfield*, potser l'obra màxima del genial novel·lista anglès; *Grans Il·lusions* (traduïda de poc al català per Josep Carner sota el títol *Les grans esperances de Pip*) i la *Historia de dues ciutats*, que no sé pas amb quin títol serà llançada al mercat ni quina casa ho farà, perquè no tinc sinó referències molt vagues de la seva realització com a film. Sembla, altrament, que aquestes adaptacions cinematogràfiques de les obres de Dickens seran presentades amb els màxims honors: el *David Copperfield* és un dels plats forts de la Metro-Goldwyn, i el nom de George Cukor, com a director, i de W. C. Fields, Lionel Barrymore i Lewis Stone en el repartiment, prometen cosa bona, en efecte. *Grans Il·lusions* és de la Universal, dirigida per Stuart Walker, i en el repartiment hi ha Henry Hull i Philips Holmes com a Pip.

La mateixa casa té anunciada una versió d'*El misteri d'Edwin Drood*, l'obra pòstuma inacabada de Dickens, sota la direcció del mateix Stuart Walker i interpretada per Claude Rains i Douglas Montgomery. El fet d'haver inventat l'acabament a mida de les exigències comercials dona una mica de prevenció, que tant de bo sigui sense fonament.

***

Es ben estrany que fins ara no hagin tingut entrada triomfal en el cinema les novel·les de Dickens. Després d'aquestes que ara s'anuncien, si tenen èxit, totes les altres esperen tansa. Són el *Dombey i Fill*, el *Martin Chuzzlewit*, la *Botiga d'Antiguitats*, els *Temps Difícils*, i sobretot l'inoblidable *Pickwick*, la flor immortal de l'humorisme anglès, i un dels llibres més divertits que s'hagin escrit, en la mateixa línia del *Quixot*, salvades totes les diferències de clima i d'època. I és estrany aquest retard a empendre la realització cinematogràfica de l'obra de Dickens, perquè difícilment trobarieu un autor en el qual el moviment fos més constant, els personatges més ben descrits, l'ambient més ben evocat. Quan llegiu una no-

tots els éssers. Transportar Dickens al cinema, a part de les dificultats de condensació de l'argument, d'eliminació d'escenes que farien massa llarg el film per les exigències comercials, deu ésser cosa relativament fàcil. Dickens ja us dona fet l'escenari, pintades les decoracions, caracteritzats els personatges i fet el diàleg: un diàleg que és àgil i commovedor, humorístic i sentimental. Una obra com la *Historia de dues ciutats*, que és una novel·la sobre la vida d'unes famílies a París i Londres durant els anys de la Revolució Francesa, i que es basa sobre un truc marcadament fulltonès, però que en el cinema haurà d'ésser de tret segur, commou profundament per la humanitat sincera dels personatges, pel patetisme sense excessos de les escenes, per la intensitat del diàleg i per la sàvia alterança dels episodis dramàtics i els humorístics. La meravella de narració que constitueixen *Les grans esperances de Pip* té també molt de cinematogràfic: hi ha misteri, moviment, humor i sentiment, tot el que cal per a confeccionar el llenguatge cinematogràfic. I pel que fa al *David Copperfield*, el nom del director de *Les Quatre Germanetes*, així com les figures del repartiment, us asseguren una fidelitat a l'ambient i a l'esperit del llibre que, encara que en el detall de l'argument s'allunyi una mica en el film del que és la novel·la—i no em sorprendria gens que hi hagués també una fidelitat absoluta a la trama de l'obra de Dickens, perquè la seva popularitat en terres angleses i americanes és tan gran que li dona dret a esperar totes les excepcions honorífiques—, bastarien per fer d'aquesta pel·lícula un acte d'homenatge del cinema al més gran dels novel·listes britànics.

No em penso pas haver estat jo qui ha fet el descobriment de la filiació netament dickensiana de l'humorisme de Chaplin. Londinencs tots dos, l'autor i l'actor, tots dos castigats per una infantesa malarada, aquella barreja inefable d'humor i de tendresa que us sobta en tots els llibres de Dickens la retrobeu, modernitzada si voleu, més dolorosa a estones, en els millors films de Chaplin. I això és per mi una demostració *a priori* que en aquesta aventura de l'adaptació cinematogràfica de les obres de Dickens, la glòria del genial novel·lista i el prestigi de les seves obres serà encara augmentat, i que els innombrables admiradors de l'autor del *Pickwick* no hauran de plàner infidelitats ni deformacions inútils.

RAFAEL TASIS I MARCA

Des del setembre, compreu el 15 de cada mes
CINE-STAR
magazine cinematogràfic

PUBLI-CINEMA
Passeig de Gràcia, 57. - Telèfon 79681
Sessió contínua de 3 tarda a 1 matinada
SEIENT, UNA PESSETA
Local dotat de clima artificial CARRIER

CURIOSITATS MUNDIALS
Interessants reportatges: U. F. A. exclusiu
DE ANSELFELD AL LLAC DE OCHRIDA
Dibruix en color d'Ulfilas
JACK I EL GEGANT
Documental U. F. A.
NOTICIES MUNDIALS D'ACTUALITAT
MUNDIAL segons visió PARAMOUNT
I ECLAIR JOURNAL; exclusiu.
EL CONFLICTE ITALO-ABISSINI
Servei setmanal especial de les nostres agències
I. F. I. REALITZAT
Un bellíssim documental de U. F. A.

URQUINAONA
TELEFONOS 25627-24513

Demà, divendres
REOBERTURA
amb l'estrena de
la deliciosa
opereta Fox

ADORABLE

amb

Janet Gaynor
Henry Garat

Direcció: William Dieterle
Música: Werner Heyman

Valors màxims del
cinema europeu contrastats
amb la senzilla perfecció americana

KOLISEUM

UNA DAMA SIN IGUAL
con Gertrude MICHAEL Allison SKIPWORTH y Paul CAVANAGH

Una pel·lícula l'humorisme de la qual us recordarà l'obra mestra de Lubitsch
UN LADRÓN EN LA ALCOBA
Es un film Paramount

EL TEATRE

MARIONETES AL ROMEA

El Sr. Podrecca rep la premsa

Al saló de descans del Romea, el senyor Vittorio Podrecca rep la premsa. Acaba d'arribar de Santander. Ha fet el viatge en un camió de marionetes, de les seves marionetes prodigioses.

—El mateix es presenta: —Podrecca, Vittorio Podrecca, servidor vostre.

S'expressa en un castellà en el qual barreja, de tant en tant, paraules italianes i franceses.

—Barcelona! Onze anys que no hem treballat aquí... Els farà el mes de novembre.

Barcelona! Vera Vergani, sempre que veu Podrecca, li fa l'elogi de la nostra ciutat.

—Vera Vergani es la mia sobrina. Fou una actriu molt festejada. Ara és una mare felicitosa.

El senyor Podrecca segueix desgranant records referents a Barcelona.

—Al Goya, dos catalans il·lustres freqüentaven sovint el teatre, quan els Piccoli hi actuaven... Sabeu qui eren? Pau Casals i Santiago Rosinyol.

—Ho diu satisfet, el senyor Podrecca.

—I aquell company vostre... el senyor... el senyor... Non ricordo el seu nom! Era un senyor vell, molt vell...

—Pascual.

—Ecco! Pascual! Home simpàtic i entusiasta.

Li diem que va morir.

—Il povero!

Entrant seguidament en matèria, el senyor Podrecca fa la propaganda de les seves marionetes.

Abans, però, igual que una autoritat quan pren possessió, adverteix:

—També jo, anys enrera, vaig ésser periodista...

Ha trobat ja el punt de partida:

—Sí; era crític teatral d'un diari, a Roma. Per cert que fent de periodista vaig tenir la idea d'aquest espectacle que des de fa quatre lustres i mig passejo triomfalment pel món.

No use heu fixat mai que entre la *mise en page* d'un diari i la *mise en scène* d'un espectacle existeix una gran analogia? Ah!, fixeu-vos-hi, doncs! Ve a ésser, en el fons, el mateix.

Vittorio Podrecca està encarrilat. Endavant!

De vegades fa una pausa. Es que sospesa el que va a dir. Cerca la paraula justa, precisa.

—Ací teniu el cartell. Mireu: òperes, operetes, circ, music-hall... Hi ha de tot. Com en un diari. Cal saber combinar aquests diferents gèneres. Opera? Quinze minuts a tot estriar. Jo sóc un devot de la música. Sóc un ultra-wagnerià. Vaig a Bayreuth. Assisteixo als festivals de Salzberg. Però comprenc que el públic no vol avorrir-se, i jo no li imposo el meu criteri. Quinze minuts d'òpera, doncs, i gràcies. Variar, variar!... Com en un diari, repeteixo. En un diari hi ha l'editorial, la secció de finances, la secció de teatres, un conte, un reportatge... la variació, vaja!

—De quantes marionetes es compon el vostre teatre?—pregunta un dels presents.

—De 800. Representen tres quilòmetres de fil i 15.000 quilos de material, incloent-hi, naturalment, el decorat. En tinc d'antigues i de moderníssimes. Cada dia les vaig perfeccionant. Això, des de fa vint-i-dos anys. Som, gairebé, la mateixa gent que començarem. Hi ha, entre els meus col·laboradors, algú que és fill del teatre dels Piccoli, és a dir:

que ha nascut estant els seus pares al meu servei.

—Es lliura ja, el senyor Podrecca, a l'elogi franc i obert del Teatre dels Piccoli.

—Consti que no és l'empresari qui parla. Consti que no és el creador i animador de les marionetes. Sóc, ara, un crític, un periodista.

Continua:

Vittorio Podrecca i alguns «piccoli»

—La marioneta? És l'actor per excel·lència. Té la força hieràtica de les estàtues de les esglésies antigues i l'humorisme del ninot de fusta. Origen religiós i origen profà... Tenen l'expressió d'una figura de tabernacle i la comicitat d'una nina d'infant.

—I són de durada...

—Evidentment. El meu teatre és el més resistent del món. Es de fusta! Morí Dhiaghilev i els ballets russos anaren per terra. Balieff, amb el seu espectacle de la *Chauve-Souris*, no ha pogut vencer el temps. Ah! No aneu a creure que el teatre dels Piccoli perdura pel sol fet d'ésser de fusta... Perdura també, i potser principalment, pel seu esperit. L'esperit triomfa, encara, per damunt de tot.

Vittorio Podrecca esmenta el cas del famós crític del *New York Times*, Mr. Brooks Atkinson, l'autoritat del qual, a Nordamèrica, ningú no discuteix.

Mr. Brooks Atkinson va dedicar vuit articles diferents a les marionetes de Vittorio Podrecca. Un dels articles es titulava: *Wit opposed to magnificence*, l'esperit oposat a la magnificència, i en ell assenyalava el contrast entre els Piccoli, que s'exhibien al Lyric Theater, i la immensa sala del Radio City Music-hall, que acabava d'ésser inaugurada.

Mitja hora de dissertació. Dóna gust d'escoltar, el senyor Vittorio Podrecca. Diu coses molt atinades. El seu entusiasme és tant admirable com els seus fantotxes.

Quin amor els té!

—Com uns fills, els estimo!—afirma ell. Jo els prefereixo a molts comedians de carn i ossos.

Recordo la frase de Gaston Baty a un actor:

—Heu vist les marionetes de Podrecca i no us cau la cara de vergonya?

JOAN TOMAS

LLANTERNA Varietats al centre

Teatre Experimental

Hem rebut una mena de manifest bastant extens donant compte de la constitució de la fundació artística *Teatre Experimental* (teatre d'art, teatre d'idees, teatre social).

Diu, entre altres coses, aquest manifest, adreçat a totes les persones que s'interessen pel teatre i la cultura:

«Teatralment ací a Espanya és tot vell i del mal gust. El mercantilisme dominant, la desorientació i la insolvència espiritual dels ocasionals incompetents, la rutina, la improvisació i els prejudicis de totes menes, quan no són altres inconfessables factors, absolutament decisius en el fracàs de l'organització teatral, són els principals motius del vergonyós i lamentable estat del nostre. Aquesta fundació, abandonant procediments antiquats, s'orientarà en el més ampli sentit de renovació artística, seleccionant els seus col·laboradors i auxiliars, ensems que un material d'execució, dignificant l'escena de tal manera que aquesta respongui en absolut a un sentit franc de respecte a la localització i cronologia de les obres representades, però estilitzant-les amb tendència a aconseguir veritables quadros de color o estampes d'un acurat relleu estètic. Un fons discret sobre el qual el diàleg adquireixi la imprescindible ponderació artística.»

Els animadors—o potser caldria dir l'animador?—declaren llur propòsit de seguir el camí marcat per Stanislavski, Meyerhold, Tairoff, Piscator, etc., i tenen intenció de confeccionar, aquest primer any, un programa de deu representacions com a mínim, seran donades a conèixer obres dels teatres frances, angles, alemany, nordamericà, soviètic, japonès, jueu, italià i espanyol, atriades sense sectarisme de cap mena, ja que en les obres que representarem, hi caben totes les que tinguin una manifestació d'art, sigui el que vulgui el seu caràcter ideològic.»

El document precisa després les condicions econòmiques mitjançant les quals es pot ésser cooperador d'aquesta fundació, condició indispensable per a assistir als espectacles que s'organitzin.

Els desitgem sort i encert.

Florence el Magnífic

A l'*Esquire*, de Chicago, Bernard Sobel dedica un record a Florence Ziegfeld, l'empresari la vida del qual hi ha intenció de transportar a la pantalla. Florence el Magnífic, anomenat així com Llorenç de Medicis, fou el que portà a la perfecció la imatge de la *girl americana* que després el film s'ha encarregat de fer conèixer en tanta mesura.

Fastuós, pagava sous esplèndids quan volia pendre a un altre *producer* una vedetta o un agent de propaganda.

Abans de sortir cap a París dalt del *Spirit of Saint Louis*, Lindbergh va dir que li sabia greu no haver vist, abans de córrer el risc de travessar l'Atlàntic, l'espectacle que en aquells moments donava Ziegfeld. Quan l'aviador tornà triomfant, Ziegfeld donà en el seu honor un espectacle de gala, en el qual tots els espectadors eren invitats.

En els seus darrers dies, Ziegfeld coneguè els contratemps de la crisi econòmica desencadenada sobre els Estats Units. En el seu lúxus despatx, Ziegfeld havia de rebre la gent amb l'abric de pells posat, no tenint diners per a pagar el carbó.

GUTENBERG, S. A.

Fàbrica de maquinària per a les Arts Gràfiques

Nàpols, 215 - Telèfon 55723 BARCELONA

SI ES ELÈCTRIC I DEL VOSTRE AUTOMÒBIL

amb el reparador aviat i bé, al

GARATGE ELÈCTRIC

CARRER MOIA, 618 - (Anbau i Diagonal)

—Quina felicitat, no haver de pensar gens!

—Així, deus ser sempre feliç!

—Ets un dolent. Ja has tornat a deixar les sabates a l'aigua i són totes mullades.

—No són pas les meves! Les meves les porto posades!

Com cada any, en aquest temps, aquest estiu les varietats han envaït també les sales del centre, desertades per les companyies de comèdia. I malgrat la calor, malgrat l'Escullera i el Tibibado, malgrat les festes de carrer i les terrasses dels cafès del Paral·lel, malgrat les cadires de la Rambla i els espectacles múltiples a l'aire lliure, aquests locals han fet unes reapertures que ja voldrien comptar-hi molts quan fan comèdia...

I, finalment, al mateix Poliorama ha treballat uns quants dies un *espectacle americà* — no diem de quina Amèrica — *Fantasio*. Maria Teresa Klein encapçalava el programa amb el qualificatiu de *super-vedette*. A propòsit de la Klein: fa exactament quatre anys, a finals d'agost de 1931, actuà una companyia de varietats al Teatre Barcelona. (Com podeu veure, això de les varietats al centre, i a l'estiu, no és cap novetat.) En aquesta tropa hi figuraven

Una orquestrina local. Quina tristesa!

Entre parèntesis: aquí tenim un nombre considerable d'aficionats al music-hall. Afagats, intel·ligentment cultivats, aquests aficionats respondrien com un sol home, i omplirien els locals que presentessin el seu gènere preferit. Però els nostres empresaris no ho creuen així. No afalaguen aquest públic. No el cultiven. No li donen music-hall. Només li serveixen — i únicament a l'estiu — una aproximació o una degeneració local d'aquest gènere internacional: les varietats. I unes varietats de cinquè ordre. D'aquelles que només són contractades amb destins rurals... Amb tot, aquest públic, que és d'una bona fe emocionant, corre a veure tanta mediocritat.

Fa rodar el cap de pensar en els diners que donaria aquest públic si li oferissin music-hall de primer ordre. I a l'hivern, que els nostres empresaris baixin de la lluna i meditin una mica aquestes veritats que acabem de dir...

I ara, clos el parèntesi, vegem el que ens han presentat aquest estiu les sales del centre. Al Barcelona, ha actuat un *super-espectacle* Guay-Habanera que, malgrat titular-se afro-cubà, i malgrat l'abundància de timbals, maracaes, gongoes, güiros, esquelots, marimbols i bongues que anunciava, no tenia res d'africà i molt poc de cubà, ni venia de la Plaça del Vapor de l'Havana ni de la Guineia septentrional. Venia purament i simplement del carrer Nou. Sí, senyors! L'espectacle Guay-Habanera era una magnífica col·lecció d'arreglats. En la seva orquestra — *Lázaro Quintero y sus diez ases* — hi havia negres destenyits per les nits eternes de la Rambla; blancs sense contracte; P. Plana Gumà, director de l'orquestrina del mateix nom, convertit — sorpreses del destí — en simple executant; Paul Rood, cubanet que fa anys i panys que roda per Barcelona donant lliure curs al seu temperament facciós, i altres vells coneguts. En l'espectacle, no hi havia tampoc ningú del barri Jesús i Maria ni del Dohomey. Hi havia Francis-Avelina, dues *girls* que portava el mestre Demón quan tenia espectacle, i que han begut aigua de Canaletes; el *claqueur* (sic) *americano* Julián Vicente, que ens porta a la memòria els èxits de la seva germana Carmen al desaparegut Alcázar; l'Aldey, un imitador sinistre de l'Alady; les germanes Cartago, i una mulata que havia actuat a l'Excelsior, Rosa Negra, excessivament civilitzada si la comparem amb la Blanco dels bons temps, que portava la sensualitat als cims sublimes del grotesc apallassat...

Aquest espectacle afro-cubà del carrer Nou va treballar també un diumenge al Poliorama, després d'actuar-hi alguns dies el *grandioso espectáculo cubano Brisas de la Habana*. Decididament, la pàtria de Batista ens porta molt aquest estiu! Aquestes *Brisas* portaven els g. Palomero Boys, g. orquestra ni millor ni pitjor que tots els conjunts estivals, i que serviren de tela de fons a l'espectacle i sensual Elena Brito cantant *Maria Magdalena*. (Un escriptor madrileny ha dit: *Escolltan a Carmen Amaya en su aparición — ara la descobrirem!* —, para fijar flamenca la época de esta revelación coreográfica, tres canciones del día con nombre de mujer: «Maria de la O», «Rocio» i «Maria Magdalena... las Tres Gracias andaluzas.») Ja podeu suposar com sortí de destruïda de la boca de la cubana Brito una d'aquestes famosíssimes *Gracias*! Serviren igualment de tela de fons a Eduardo Brito cantant *Los gavillanes* i altres *airs de bravoure* de les sarauelles més velles i més tronades; a Pilar Alcayde cantant amb veu inexistente *Maria de la O* i ballant com els propis àngels *La leyenda del beso*; a Xalma resuscitant les cançons més oblidades del Chevalier del Nou; a Mathland — una altra *girl* d'En Demón — a la qual Barcelona també prova — amb Bray ballant *La cumbarsita* — encara? encara! —. En fi, un espectacle tan poc cubà i tant de les pensions i de les acadèmies del carrer Nou com l'altre.

Rosita Fontaner — en retirar-se, les varietats han perdut una gran artista —, el presentador Sullivan — simpatia, vivacitat, precisió, netedat —, la parella — xilena? — Chelo and Charles, l'esmentat cubanet Rood, el ballarí Al del Río — paisà, és diu modestament Giménez —, i una noieteta que, segons deien, debutava... Aquesta xicoteta, tímida, esporuguida, amb un posat tristíssim de *nina bien* insignificant, va cantar unes quantes coses amb veu agradable però sotraguejada per l'emoció. Aquesta xicoteta fou copiosament xiulada. Aquesta xicoteta era Maria Teresa Klein... D'aleshores ençà, després de desaparèixer un quant temps de la circulació, la Klein ha triomfat en l'òpera, en el vodevil, i ara, al cap de quatre anys exactes del seu fracàs en les varietats, torna a cultivar aquest gènere. Momentàniament, sens dubte. Ara, la Klein, al Poliorama, més envafada que mai, ha cantat, entre altres cuplets, *Maria de la O*... Plequem? Plequem!

Inés Montoya, que tots els espectadors dels cafès concerts del Paral·lel coneixen molt bé, era la *primeríssima ballarina* d'aquest espectacle, que malgrat el caràcter moderníssim que no para d'atribuir-li el *speaker*, el cubà Echevarria, ens ha obsequiat amb la *Cucaracha*, un *jarabe* mexicà més vell que l'anar a peu, i *La boda de Luis Alonso*. L'orquestra Bel Symphonie Boys estaria molt bé si no estigués dominada per l'obsessió de situar-se a primer pla en detriment dels artistes.

Com el lector haurà observat, tots aquests espectacles han actuat amb orquestrina a l'escenari. Una altra modalitat, aquesta, que no és cap novetat. Fa una pila d'anys que dura. Parlem-ne d'aquestes orquestrines abans de posar punt final a aquest article. Després de l'actuació de Jack Hylton a Barcelona, la més infelicitosa orquestrina de festa major o de casinet de barriada, entrística i derrotada per molts anys d'arrossegar-se pels envellats i pels cafès sinistres, s'ha vist amb cor de muntar un jazz *espectacle*. S'ha improvisat *Bondness Boys* o *Goosery Jazz*. I les atraccions de varietats que, isolades, descohesionades, rodaven per aquests mons de Déu morint-se de gana, s'han agrupat, han demanat la col·laboració d'aquestes orquestrines, improvisades jazz a corre-cuita, i han muntat tots aquests desgraciats *Espectáculos*, que a l'hivern treballen al Circ Barcelonès i als pobles, i a l'estiu s'instal·len a les sales del centre.

Pobres jazz locals! Sense bon gust ni fantasia, sense cap sentit del jazz, aquestes orquestrines no fan música sinó soroll. Un terrabastall sonor de la pitjor espècie, ericard d'estridències, que us esgarrinxen els nervis i us rompen la membrana del timpà. I quan el solista s'aixeca a fer el graciós, se us despenja amb una comicitat tronada d'envelat o de festival benèfic, familiar i recreatiu. Pobres nois! Les estridències dels seus instruments fan mal a l'orella. I els salts i les piruetes dels seus cossos desnarats, tristament alegres, fan mal a la vista. Aficionats, simplement. I aficionats dolents!

Ja ho veieu, senyors empresaris del centre. Aquesta pintura de les varietats que ofereix als vostres locals cada estiu és trista de debò. Desolada. Però exacta. I, no obstant, el públic respon. Per què no us decidiu a donar a aquest públic music-hall internacional de primer ordre? I a l'hivern!

Guanyarieu diners. Més diners que amb les comèdies madrilenyes.

Us ho garantim.

SEBASTIÀ GASCH

FITO

CAMISER ESPECIALISTA

EXIT EN LA MIDA

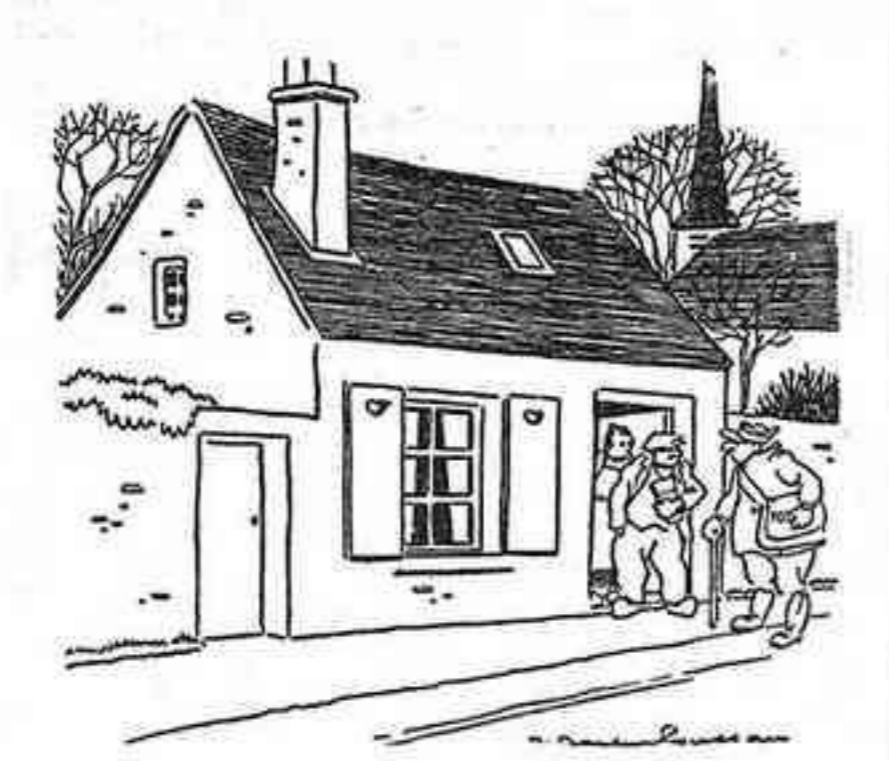
JAUME I, 44

Telèfon 41655

—El senyor Isaac Levy? Vostè ha demanat una demostració del nostre aspirador?

—Sí, tinc una brossa a l'ull...

—Vivint aquí, trobo que un gos us faria molt servei.

—No cal, ja bordem nosaltres mateixos!

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correu: Apartat 190 BARCELONA

Teleg: "Carbur" MALLORCA, 232 Telèfon 75013

CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya); OXIGEN 99 % DE PURESA; Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova; ACETILEN DISSOLT; Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova; FERRO MANGANES i FERRO SILICI; SOCARRIMAT i SECAT DE FILS i peces de seda, cotó i altres teixits; CALEFACCIO INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica; GENERADORS, BU FADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS GRATIS

KENNEL

EL MILLOR ESPECTACLE DE L'ESTIU

En el lloc més Típic, Fresc i Pintoresc de Barcelona

CURSES DE LLEBRERS

Cada nit. Dissabtes i diumenges, tarda i nit

Taxis col·lectius i Autobusos línia 8 des de la Plaça Catalunya

LES LLETRES

Activitats vigatanes

A Vic, els Amics de la Ciutat han publicat el segon número del *magazine* anual *Vic*, amb una esplèndida sorprenent, més que més si es té en compte el reduït camp de difusió que ha d'aconseguir una publicació local, que com més brillant sigui més ruïnosa esdevé com a negoci.

Si el primer número ja era totalment ric, tant pel text com per la bellesa de les il·lustracions, l'interès i la importància del segon han sofert encara un guany considerable. El primer és constituït per l'exposició gràfica dels més bells indrets de la ciutat i de la seva comarca. Així mateix, hi ha la d'alguns interiors sis i set-centistes, amb què ens és descobert un dels aspectes més interessants de l'art i la tradició catalans, refugiats a Vic i ignorats per molta gent de la nostra terra. A més, conté unes biografies resumides de vigatans il·lustres.

Quant al segon número, és gairebé destinat a l'estudi de la gestació i realitzacions de la decoració mural de la Seu pel pintor Sert. Aquest estudi és obra del Dr. Eduard Junyent, actual conservador del Museu, i hi confirma les seves qualitats d'erudit i d'artista. Acompanya el text una abundosa sèrie de fotografies de les pintures famoses, i la resta del número és completada amb diverses vistes de la Plana.

***

Aquesta afirmació de bon gust i d'esperit constructiu dels Amics de la Ciutat i també d'altres nuclis vigatans que senten el daler de superar-se, encara és més lloable comparant-la amb l'obra derrotista que, anys ha, intenta dur a terme un altre grup com qui diu ignorat si no fos per la publicació d'un paper anèmic que anomenen *Ausetania*, «periòdic catòlic», que ells envien gratuïtament als desorientats rectorats forans, per tal que tingui poca o molta divulgació.

Aquest grup d'*Ausetania*, que es creu únic i exclusiu dipositar de l'herència i tradició vigatanes, honora la seva filiació carlina covant l'odi més feroç per a tot allò que reflecteixi un daler de renovar-se i tot sentiment de catalanitat. No és en va que són els hereus d'aquella canonges que escapen al pas del doctor Balmes; són els qui en temps de la Dictadura van poder esbravar llurs furors vindictius en contra de tot el que tenia un matís català; ells, que després practicaven més d'un maneig amb la gent de l'Esquerra, els eterns tirans d'alguna vigatà honorable.

En dues o tres avinenteses, llurs aprenents de periodista sectari s'han entretingut a afavorir la venda d'un dels seus llibres a còpia d'agressivitat mansa, entossudits a creure que el llibre de referència vol reflectir la vida i miracles de la ciutat de Vic, mentre que en cap de les seves pàgines no són esmentats aquella ciutat ni els noms de llocs ni de persones.

Aquests senyors, amb un zel digne de millor causa, ja havien manifestat llur rancúria indicant la conveniència que els xicotets honestos de Vic lencessin daltabaix del campanar de la Seu la meua modesta i fràgil persona, o bé traïent la insignificància de l'obra al·ludida: suggerència i afirmació que trobo respectables i contra les quals no tenia res a objectar. Però suara, en un dels números de juliol i amb un esclat d'ira freda ben poc adient amb l'esperit de caritat cristiana que diuen que

professen, amb motiu que els meus excel·lents amics de Catalunya Vella em van fer l'honor de convidar-me al brillant certamen literari que organitzaren, s'han esqueixat els mantes més o menys imaginàries, i amb aquella mansuetud amb què no poden dissimular llur tradició de carisme mal reprimint quan incoïnventaven l'obra gloriosa del malaguanyat Mossèn Gudiol, creador del Museu, famós arreu del món, vénen a mig aconsellar a les meves amigues de la ciutat i a les altres noies de Vic que encara no

ho són, que a més de tirar-me de cap al riu, em tinguin per un difamador de la pietat vigatana.

Si jo fos pujat a l'escola d'ells, podria reclamar judicialment de la injúria, cosa que no faré mal llur rancúria els faci segregar insults pitjors. No crec que l'exposició literària de les bones i les males passions d'uns homes que, si fa no fa, arreu del món són iguals, se les pugui atribuir ningú d'una manera exclusiva com la de tipus *Ausetania*. L'actitud d'ells revela una mescla de candor i roinesa. Més els apropiaria que aprenguessin d'escriure en català i llavors potser ens entendriem millor. Sols caldria que hi esmercessin les estones que dediquen al «canari» o a la «barrotada», en llurs cofemes, obertes amb aquelles claus que tots ells tenen de les cases respectives, emparats en la força i l'auxili de l'autoritat del bisbe (força i auxili que altrament no tindrien ni pel nombre ni pel prestigi). Però ja sap tot Vic que aquest ajut els és atorgat amb absoluta bona fe, dit sigui en desàrrec d'aquella il·lustre persona.

Potser amb aquests escarafalls d'austeritat pretenen fer-nos oblidar les anècdotes divertides que corren d'alguns dels components d'aquell grup, la sola ordenació de les quals podria constituir un llibre picant de debò, per a lectors avesats a plats forts. Però per la meua banda, com que no vull ésser acusat de venjatiu, no escriuré mai un llibre així, i fins doncs aquest incident lamentable per ben mort i oblidat.

MIQUEL LLOR

POETES IRLANDESOS

William Butler Yeats

Yeats acaba de complir setanta anys, i amb aquest motiu el seu col·lega M. T. S. Eliot li dedica, des de les pàgines de *The Criterion*, un homenatge.

«Els poetes del grup en què Yeats aparegué per primera vegada posseïen unes quantes virtuts que no s'han destacat tant en la generació poètica anglesa següent. Eren homes la cultura clàssica dels quals tenia importància per a llur poesia i tendien cap a la cultura cosmopolita. Yeats no tenia un coneixement de les llengües clàssiques semblant al de Lionel Johnson —gran erudit i home de lletres brillant—, ni adhuc al de Dowson; ni una saturació de cultura francesa com Arthur Symonds. Però tot essent irlandès s'obria a tota mena d'influències possibles. Pot dir-se tot el que es vulgui de la poesia dels volts del 90, però no acusar-la d'esperit de campanar. Johnson, per exemple, la família i l'estil poètic del qual eren enterament anglesos, s'associava a la renovació irlandesa de manera que molts el van creure d'origen irlandès. És de plànyer que molts d'aquells poetes morissin joves i que d'altres s'hagin deturat en llur desenrotllament; però és més important que Yeats hagi sobreviscut per a mantenir llur tradició tant com un sol home podia fer-ho i desenrotllar la seva pròpia obra.»

W. B. Yeats ha fertilitzat la poesia anglesa, de manera que la seva influència ha estat més beneficiosa a Anglaterra que no pas a Irlanda. Volent-se dependre d'allò més externament irlandès, s'ha fet més irlandès a força d'ésser-ho d'una manera menys teatral.

Eliot, que alguns consideren el més gran poeta irlandès actual, acaba: «De la grandesa absoluta d'un escriptor, els homes que viuen en la seva mateixa època només en poden tenir una noció aproximada. Però és que Yeats ha estat i segueix essent el més gran poeta del seu temps.»

Thomas Hardy, que no fa gaires anys tenia tants sufragis, apareix ara com el que sempre ha estat: un poeta menor. No veig ningú, fins entre els més grans poetes, que hagi ofert un desenrotllament seguit més llarg que Yeats. En cap època de la seva vida no ha estat menys inusual que avui, entre uns homes que li són vint o quaranta anys més joves. Una puixança així de desenrotllament no és solament cosa de geni, sinó que testimonia un caràcter i estableix un exemple que els poetes més joves haurien de seguir, sense poder pensar a igualar-lo.»

George William Russell

Era més conegut sota el seu pseudònim A. E. Ha mort, vell de seixanta-vuit anys, a Bornemouth.

Començà en la vida com empleat de comerç, amb aficions a la pintura. És dedicat a la poesia, però sense deixar mai del tot els pinzells. És dedicat també, abans que a la poesia, a la teologia, i al mateix temps s'adherí al moviment nacionalista irlandès en dos aspectes: el programa poètic i el programa agrari, i esdevingué amic de Yeats i de sir Horace Plunkett.

Els diumenges, la casa d'A. E. (primeres lletres del mot grec *acon*), que el poeta havia trobat en els gnòstics) era un dels centres més animats de la vida intel·lectual irlandesa. A. E., al mateix temps que llibres de versos, publicava assaigs en prosa defensats les seves conviccions religioses, polítiques i agrícoles.

Després de la guerra el seu nacionalisme, sobretot en les qüestions culturals, fou sobrepasat pel més radical dels nacionalistes irlandesos arribats al poder.

En 1926, G. W. Russell edità un recull dels seus poemes, seguit per la publicació de *La Casa dels Titans* i *La Deu dels Cants*, reflexions sobre la poesia.

EL MOTIU DE L'INCEST EN LA LITERATURA CATALANA

Les fonts de la «Història de la filla del rei d'Hongria»

Tenia promès als lectors de MIRADOR aclarir una mica la filiació de la conegudíssima *Història de la filla del rei d'Hongria*, història d'altres temps, amb motiu d'un article sobre el motiu de l'incest en la literatura catalana. (Podriem afegir algunes versions més: *Lo castell d'Arès y no'n tornaràs* del *Rondallayre* de Maspons i Labrós; una altra de Mossèn Alcover, *La comtessa sense brassos*; Millà en publicà també una versió, mig catalana, mig castellana, en el seu *Romanciller català* (núms. 20 i 272), així com els portuguesos, etc.). D'un llarg estudi que tinc en preparació, reservaré doncs les primícies dels resultats per a les columnes d'aquest estimat setmanari.

A Catalunya, és el senyor Miquel i Planes el que feu més per a posar en clar els orígens d'aquesta història medieval, en el seu *Novelari Català dels segles XIV a XVIII*, amb una meritíssima introducció. Múltiples motius «doixen creure» diu el senyor Miquel i Planes — en una transfusió d'elements propis de la història de la *donzella sense mans* en aquesta versió de *La Emperatriu de Roma* (es a dir, la versió coneguda de la *De la Comtessa Lleyal*). Ja des de Bartomeu Muntaner es sol parangonar la nostra *Història* amb una novel·la en vers francesa, *La Manekine*; també a Hongria, en el P. Albin Körösi, escolapi, té publicada una traducció hongaresa, amb tot un estudi preliminar en el qual enumera totes les versions estrangeres que va poder conèixer.

Ara bé, ens sembla haver trobat una versió francesa en prosa que, si bé no és la font de la *Història* catalana, n'ha d'ésser germana, com també de *La filla de l'emperador Constanti*; és d'aquesta probable germanor que volem parlar breument avui.

Ja entre *La Manekine* i la història catalana hi ha curioses, encara que no definitives, coincidències: «Sapiats, filla, que vos secrets ma muller e esertes regina d'Ungrin», en la novel·la francesa (v. 749) es troba així: «Si li dient: «Ma damoisele — Une nouvelle boine et bele — Vous aporrons; mais soieés lie: — Roine serés de Hongrie.» O més avall (v. 804), llegim en la versió francesa: «En petit d'eure fu troublee — La joiee en ire et en tristour. — Onques mais en si peu de jour — Joie en tel doulour ne tournas, a que correspon en català: «... e anch no ues tan gran dol ne tan gran tristour, ne tan gran festa tan poch durar». Aquestes i altres coincidències podrien ésser l'obra de l'atzar; seria, però, més difícil explicar amb l'atzar — explicació massa còmoda — el fet que al final, la versió catalana ens digui, parlant dels fills del comte de Provença i de la filla del rei d'Hongria: «La una fo muller del rey Darago. E laltre del rey de Castela. Laltre del rey Danglaterra. E laltre del rey de Fransa. E daquel exi lo linatge del rey de Arago e tots los altres», mentre que la *Manekine* digui només somerament: «Car les filles furent roines — Et toujours vers Dieu enterines. — Et li trois malle furent roy...» — però que la refosa en prosa de la *Manekine*, per Wauquein, enumeri com el desconegut autor català: «Et le roy et la royne se tirrent ensemble tant que nostre seigneur leur envoya plusieurs enfans, et dist l'histoire que ils eurent trois rois de tres-grand renom. Et les filles furent mariees chacune a ung roy, si furent roynes, l'une d'Engleterre et l'autre de Portugal.» Sabem d'Engleterre i de Portugal, però de França, vol començar amb dades històriques la seva història amb fets bastant verídics: és un fet que les nebes del rei d'Hongria eren reines d'Anglaterra i de Portugal. També l'autor català té raó en part, i s'expressa amb termes gairebé idèntics: l'historiador de la casa de Barcelona Tourtoulon, que diu que no n'hi ha cases regnantes a Hongria, o pretendents, que no tinguin entre els seus avantpassats el rei d'Aragó, o sigui Jaume el Conqueridor, i la seva segona muller, donya Violant d'Hongria.

Vaig sospitar, doncs, de bell antuvi, que l'autor català posà aquest final a la *Història de la filla del rei d'Hongria* (el tema del qual arribà a Catalunya, sense cap dubte, de França) per tal de donar-li més versemblança, coneixent les relacions dinàstiques entre Catalunya i Hongria. Les meves recerques em van dur cap a una *Histoire plaisante et récréative de la belle marquise, fille de Saluste, roi de Hongrie*, versió relativament moderna (Lió, 1915), i cap a la probable font d'aquesta, que es troba en la Biblioteca del Vaticà: una novel·la francesa titulada: *De Alixandre, Roy de Hongrie*, del segle xv. Aquesta història comença així: «Alixandre fut moult bel et amoureux chevalier. Il avoit a femme moult belle et bonne dame nommee Yole...» Ara bé, aquest nom *Yole* és històric, mentre que els altres noms del conte no ho són: *Yole*, o sigui *Yoles*, és la forma llatina del nom de la reina Violant d'Hongria, i que també el Conqueridor anomena: *Assignamus tibi dilecte uxori nostri Yoles...* Altres documents estrangers li diuen *Hylvolenz*. No hem d'oblidar que donya Violant era *domina Montispesulani* i ben coneguda, doncs, al Migdia de França, d'on el llibre *De Alixandre* sembla provenir. Hi ha una semblança extraordinària entre aquesta versió francesa i la *Història* que ens ocupa. N'hi ha més: sembla haver-hi en la novel·la catalana algunes petites confusions que s'acclaren a la llum del text francès. Així, per exemple, queda una mica confús, en el text català, quan la filla del rei, que té les mans tallades, vol ajudar el capellà a la missa; en realitat, això és contrari al ritual catòlic, ja que les dones no poden fer d'escolanes. En canvi el text francès ens dona una versió més versemblant del motiu de la missa pertorbada, sense retrocedir davant un humorisme que ja no és de

l'esperit francès, sinó més bé d'allò que els mateixos francesos anomenen *l'esprit gaulois*: «Quant le prestre que celebrat fu a dire *Agnus Dei* et qu'il eust usé le saint et digne sacrement, son clerc qui lui aidoit, parce qu'il estoit malade de flux de ventre, fut contrain de soy partir; és aleshores que la filla del rei vol ajudar el capellà, i per tal de poder fer-ho, per miracle

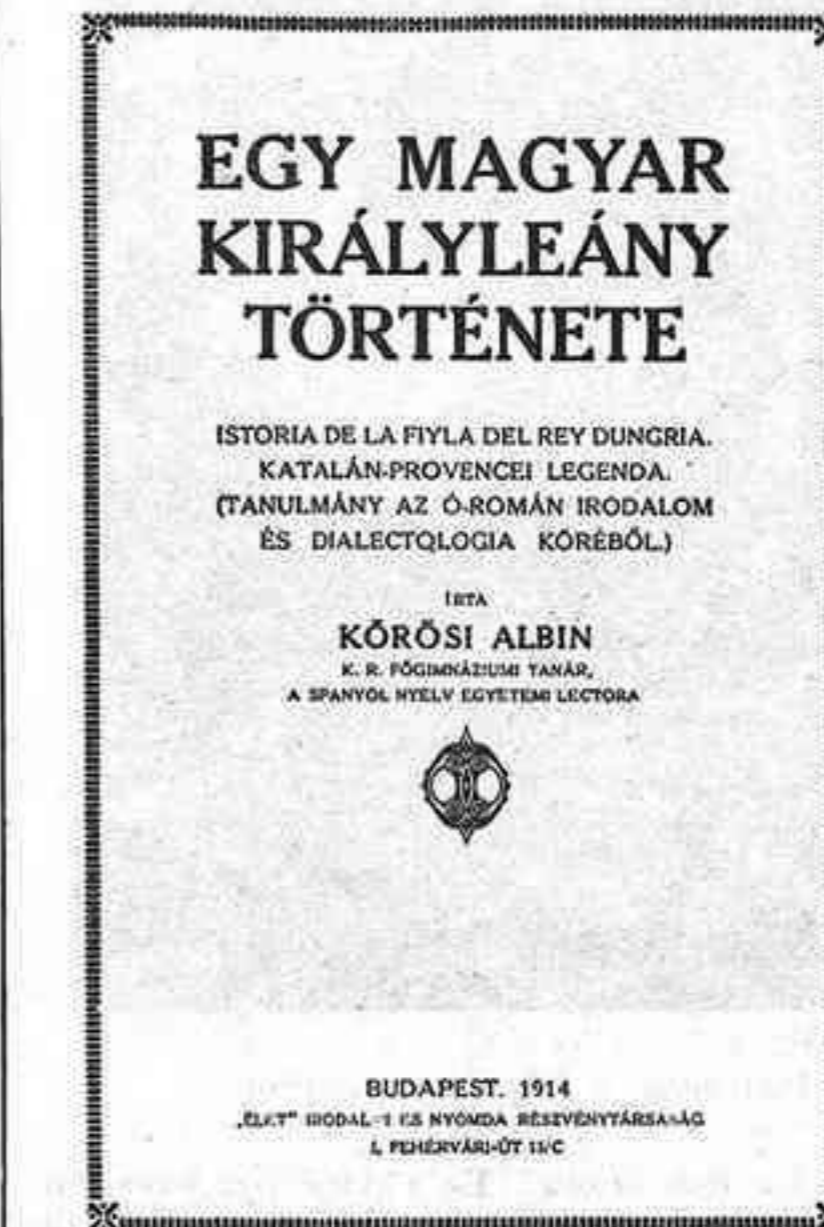
tot, la versió catalana és més llarga, i no pot ésser filiació directa del *De Alixandre*. Podem suposar, en canvi, que tots dos textos vinguin d'una altra versió, més antiga i encara desconeguda, que els va servir igualment de font i no tan sols d'inspiració.

Abans d'acabar, voldriem dir dos mots, no de l'origen ni de les al·lusions a figures històriques, sinó sobre l'explicació psicològica d'aquest motiu de l'incest, tan divulgat en la literatura mundial. Ja vam dir-ne alguna cosa també en l'article precedent. El psicoanalista Dr. Franz Riklin (*Wunsch-erfüllung u. Symbolik im Märchen*, 1908) pretén que en totes les versions cal que la mare mori primer; això significa un «somni desideratiu» de la filla que voldria casar-se amb el pare. Si això fos veritat, com ens podem explicar que, en la majoria dels casos, les protagonistes han de patir precisament perquè *no volen* pas perpetrar l'incest i no ho desitgen? En moltes versions, la mare no és morta, sinó que és precisament ella la primera que invita la filla a obeir els desigs de son pare, com es veu en la versió de Pallars de la cançó *Margarida*: «Ara, per a passà temps, — li obren altra balconada. — Margarida es fa en falçó — alegre i aconsolada; — veu allà la seva mare: — «Si em donarí un got d'aigua — que la boca se m'asseca — i mon cor ja se m'abrasa. — «Filla meva, no puc jo, — perquè en fóra castigada: — *hagueses complert, ma filla* — lo que el rei te n'ordenava...» etc.

Creiem que no es poden explicar antigues llegendes o novel·les a base d'una certa analogia superficial entre elles i... les històries que amb molta tímidesa expliquen al psicoanalista d'avui dia les senyores o senyorettes *bien*; així ho fan, efectívament, els psicoanalistes com Rank. I voler explicar el motiu de la tallada de les mans amb el «motiu de la castració», és ja tan fort que ni hi volem afegir cap comentari. Podriem acceptar més bé l'opinió del gran sexòleg jueu-alemany Max Marcuse (*Vom Inzest*, 1915), segons el qual el fet que tota literatura popular «oral» ens presenti motius incestuosos, és una prova que l'incest estava molt divulgat a tot arreu. Que el problema hagi passat a la literatura, i precisament en la forma que trobem també a Catalunya: que la filla resisteixi els desigs incestuosos, preferint morir o tallar-se les mans, demostra la tendència de superar l'incest. Els contes, com els somnis, solen ésser una mena d'entrenament; això podria dir-se potser també del motiu de l'incest en la literatura. Segons Bordier, la llegenda de la dona innocentment acusada (que té tant versions en la literatura catalana), l'anomenat «complex de Grisèlidis», és a produir a base del fet que les dones estiguin oprimides a les poblacions poc civilitzades. És més acceptable, em sembla, la interpretació de Marcuse, que replica als psicoanalistes que és suficient suposar com a motiu psicològic de l'incest, que el pare pensa a trobar en la filla la imatge juvenívola de la mare que entretant s'ha enlletit i envellit.

Segui com sigui, cap teòric del motiu de l'incest en la literatura mundial, tema tan de moda — no oblidem que l'obra de Rank que vam citar en l'article anterior, va tenir ja dues edicions! — no podrà passar per alt ni els exemples que ens en dona la literatura catalana, segons ho va posar de relleu l'amica Valbuena Prat en l'*Homenatge a Freud* que vam organitzar l'any 1933 a l'Ateneu Barcelonès, ni aquells altres, no menys interessants i potser més antics encara, que hem intentat de destacar del ric tresor de la literatura «oral» i escrita de les terres catalanes.

F. OLIVER BRACHFELD

Portada del treball del P. Albin Körösi

surten dels seus monyons unes noves mans. Sembla com si l'autor català, molt més seriós que el seu company francès, hagués rebutjat la idea d'usar d'un motiu tan «cofrílic» per a motivar la necessitat del miracle. Aquest esperit dels *fabliaux* es troba molt lluny de la serietat de la *Història*, que té un estil molt sec de crònica. L'autor de la versió francesa és superior al català quant a les conversacions. La intriga, la pintura de les relacions del comte i de la filla del rei, començant per la relació de patró benevol i acabant amb la de felix marit, o posant de relleu la virtut de la verge: «D'estre s'amie la pria, mais elle en fist refus». En canvi, el sentit realista català es manifesta en la descripció detallada de l'amputació de les mans, que en dona sens dubte una relació fidel de la manera d'operar al segle xv, que manca completament en la versió francesa. És molt més detallat també, en el text català, com el comte troba el pare de la seva dona, com es retiren a una conversa confidencial, com mengen a la mateixa taula, com el comte fa preparatius de viatge, com vacilla el consell de la ciutat de Marsella, etc. Manquen en la versió francesa les converses del rei d'Hongria amb sa filla, manca l'al·lusió molt realista a la «era d'Estat» que vol que el pare es casí amb la pròpia filla, com també la promesa que el rei va fer a la seva muller moribunda de no casar-se per segona vegada, si no fos amb una dona tan bella com era ella. El català és superior al seu company francès també en la descripció molt dramàtica de com truquen a la porta de la filla, el matí del dia quan s'hauria de casar amb son pare, i com ha de presentar-se el mateix rei davant la cambra per tal d'asabentar-se que la filla es féu tallar les mans abans de casar-se amb el rei. Amb

«Atlas de política mundial»

Es una fama que ve de molt antic que el francès és un senyor que no sap geografia. Però no gosaríem afirmar que el nostre home del carrer en sàpiga gaire més. Sobre tot, després de la guerra de 1914-18, molts que sabien poca o molta geografia han hagut de cuitar a aprendre-la de nou. Després dels tractats de Versalles, del Trianon, etc., que han canviat la distribució del món, és del tot indispensable una renovació dels estudis geogràfics que datin d'alguns temps, més que més quan la nova distribució del món no ha satisfet pas tothom i, si ha resolt alguns problemes, n'ha creat també de nous, molts d'ells no gens a prop de resoldre's i capaços de revifar-se sovint.

D'altra banda, la interdependència més gran cada dia dels problemes del món fa necessari un coneixement de la geografia, base sovint essencial de la història humana. En una paraula, avui dia són del tot indispensables els coneixements geogràfics per a llegir simplement el diari.

A aquesta finalitat pràctica, immediata, respon el llibre de J. F. Horrabin, ara objecte de traducció i adaptació espanyoles sota el títol d'*Atlas de política mundial*, a cura de l'editor barcelonès Joaquim Gil.

No és pas un atlas geogràfic en el sentit corrent de la paraula. L'atlas geogràfic usual, per a les finalitats de seguir els problemes que agiten el món, és, per dir-ho així, massa complet, havent de satisfer moltes menes de necessitats. L'atlas de Horrabin, en canvi, està concebut en una forma esquemàtica, reduïda als elements essencials per a la fàcil comprensió dels problemes polítics actuals de tot el món.

Es compon de setanta-quatre mapes, dedicats cada un a un problema diferent, però bé que molts d'ells no essent aïllats, són ne-

cessàries referències dels uns als altres, facilitades encara per un complet índex alfabètic. Sobretot, és de lloar la claredat i l'objectivitat de les exposicions, breus però suficients per a situar el lector.

Es tracta d'una obra indispensable no solament en totes les redaccions dels diaris, sinó també a la casa de cada lector que vulgui seguir amb un mínim indispensable de coneixements els fets i les qüestions de què tot sovint li parla el diari i en una paraula, per a saber amb fonament el que passa al món, sense haver de recórrer a documentar-se en llibres gruixuts i *dossiers* espessos, on són difícils de trobar les dades i al maneig dels quals no sent cap inclinació, com és natural, el lector mitjà. — C.

Una biografia interessant

RAFAEL CASANOVA

per

J. M. CASASSAS

Preu: 1' - pta.

En venda a la:

Libreria Catalònia

3, Ronda de Sant Pere, 3

LES ARTS I ELS ARTISTES

UNA MENA DE PARASITS

Esperant la temporada

No sabem exactament per què la temporada d'exposicions que començarà dintre poques setmanes ens associa la idea de la preparació de temporada esportiva que s'ha iniciat. Fins ara el sector de públic interessat de la vora en la marxa del seu artista preferit ha anat llançant notícies més o menys fantàstiques respecte a la labor desenvolupada per aquell. D'una manera molt semblant al que s'escau en els campionats esportius i els seus

Temem, amb fonament, l'aparició d'un corrent diluïdor que admet l'observació des de distintes cares, la més greu de les quals és sense cap mena de dubte la que pertany al pintor arribat a la palestra amb un esperit inèdit fins avui dia, que és l'afany immediat de glòria i de diners.

Aquest dígnem-ne artista ha entrat amb una ànsia que ha vist assolida als mestres actuals sense tenir en compte el que foren els

Domingo en el seu taller

personatges, ens hem assabentat que un pintor determinat estava acabant una obra que ha de donar-li el premi meregut als seus altíssims mèrits, etc.

En una paraula, els tres mesos d'estiu han contemplat un prelude publicitari que no aporta cap bona nova a la nostra pintura.

seus primers passos. Catalunya, que essencialment és un país en el qual la competència marca els seus moments més felïços, en tots els ordres de la societat, ha pres amb la pintura, una mica més estimada i remunerada que abans, un nou punt de partida econòmic. Els darrerament arribats, que militen exclusivament en la comodíssima posició del creador de quadrets, artísticament insignificants, han cregut de suma importància acudir als ressorts de la propaganda desfermada per a estalviar-se els disgustos imprevedibles del període d'obrir-se pas gràcies al propi esforç i al propi valer.

Sabedors que la pintura dona, que té possibilitats pecuniàries brillants, ha aparegut una falanx heterogènia que amb la inconsciència que li és natural ha ocupat llocs estratègics amb ganes que siguin immobilitzats, gràcies a la facilitat amb què molta gent es deixa convèncer per la simpatia personal i la propaganda ben dirigida. Quasi cap d'aquests arribistes no respon al veritable estat de valor de la pintura catalana d'avui.

La qüestió de selecció, doncs, malgrat l'engrecament d'algun mig col·leccionista aficionat de poc temps, no ha sofert cap canvi, encara que els audaços, els cridaners, els arribistes, hagin conquistat llocs i obtingut beneficis econòmics; però han reportat els següents perjudicis: la desorientació, el restringiment de recursos per als que s'ho mereixen tot, i finalment han compromès seriosament el prestigi de la pintura catalana, que amb paràsits i tot, és encara una realitat esplèndida. Dèiem en començar alguna cosa relativa a un campionat. Efectivament: va a començar el campionat 1935-36 per a la millor situació, per a la millor jugada que permeti, no pas artísticament parlant, la plaça més discutida.

Encara vivent el record dels lamentables successos escaiguts en la darrera Exposició de Primavera, els actors de la sordida comèdia estan disposats a continuar-la.

Aquests tristes efectes que tothom pot entrellucar mentre la passió no li enteli les potències ens apropen cada vegada més als que van a participar en el campionat sense reserves de malícia de cap mena, els que no han fet cartells de propaganda i no s'han servit de manobres per a triomfar.

Dóna la casualitat que són els menystinguts pels arribistes de la pintura els que treballen retirats i sense entourage.

Serra va pintant, segur del que fa i confiant en la seva obra.

Sisquella, en un recó de Sitges, queda ignorat per la multitud que a l'hivern sent els efectes retroactius d'un autoelogi ben administrat.

Domingo, que ha passat silenciosament per molts paratges, personificant l'educació i la discreció, encaixa també, a l'hivern, els cops baixos que amb premeditació foren preparats mesos enrera. Podrien afegir-se molts noms encara. Però val més no aguditzar l'afer.

L'únic resultat de tots els mots precedents serà segurament recollir algun comentari virulent que ja des d'ara donem per no oït i per tant no ens interessa. Si sabéssim que alguna altra cosa de bo pot dependre-se'n recomanariem una vegada més l'exemple de Francesc Domingo a tots els equivocats que puguen amb aires d'insuportable suficiència.

De Domingo cal tenir present que se'n poden retreure moltes coses saludables. Domingo per a elevar-se no s'ha repenjat mai en la desfeta de ningú; no ha usat cap truc publicitari. Només ha estudiat i ha treballat. Amb una mica de bon sentit i de lògica, creiem que tothom ha d'estar d'acord que és molt més eficaç això que no pas jugar amb diplomàcia baixa de sostre.

Afortunadament, molt afortunadament, Serra, Sisquella, Domingo i tots els que com ells segueixen l'únic camí responsable de la pintura, es guanyen la vida. Aquest fet ens permet de dir que si ens hem queixat de com van les coses no ho hem dit amargats per la seva mala posició, que tant lamentaríem, sinó que l'únic objectiu que ens ha empès ha estat únicament el desig d'assenyalar uns paràsits arrapats al meravellós tresor artístic català contemporani.

ENRIC F. GUAL

BIBLIOGRAFIA ARTISTICA

L'"Art barroco" de Weisbach

Tal com el terme «gòtic» fou usat despectivament per a qualificar un art que als ulls dels classicitzants era bàrbar, el terme «barroc» fou aplicat també amb un sentit de menyspreu envers la producció d'un període que es desenrotlla plenament en el Setecents. Avui encara, el terme, manllevat a la lògica escolàstica, on designa una figura de sillogisme, és més o menys emprat per a significar alguna cosa extravagant, que es desvia del normal (*de baroque est una nuance du bizarre*), i, en literatura, a aquella plena d'hipèrbole i d'inflor, recargolada com el mateix art barroc, que a Itàlia, país del barroc en art, tingué Marino per principal fautor.

Però en general, en els nostres temps, quan es parla de barroc hom no entenent referir-se a la literatura ni a la música, sinó a l'art, sobretot a l'arquitectura.

El contingut despectiu del mot barroc fou cosa de la crítica acadèmica del Vuitcents, que en la seva reacció contra les darreres evolucions del barroc en el rococó i el churrigueresc, era incapaç de comprendre i valorar l'art barroc. Era aquella crítica la que es posava com a patró l'art grec i la seva serenitat, i no reeixia sinó còpies fredes i acadèmiques, l'estima de les quals era incompatible amb la d'un art movimentat com el barroc.

La valoració del barroc és essencialment moderna, obra d'una època lliure dels prejudicis acadèmics del segle passat i tendent més aviat a estimar—de vegades sobreestimar i tot—les reaccions contra l'amarament.

També s'ha volgut entendre per barroc una forma estilística que rebrota al final de diversos períodes, i així s'ha parlat d'un barroc antic romà i d'un barroc gòtic. Però Werner Weisbach, en el seu volum *Art barroc a Itàlia, França, Alemanya i Espanya* (onzè de la *Historia del Arte Labor*), només vol ocupar-se de l'art barroc «en el seu sentit més estricte i usual, pres com una unitat en el conjunt històric».

Aquesta unitat, de totes maneres, és difícil de precisar en els seus límits. Al començament, no hi ha aquella solució de continuïtat tan distinta que separa el gòtic del Renaixement. El barroc, sortit d'aquest darrer, n'és una evolució, que no adquireix

a l'escenografia teatral, aleshores en ple desvetllament, i aquest fet no deixa de tenir la seva significació.

En el barroc tot és sacrificat al conjunt. Si, innegablement, el més important de l'art barroc és l'arquitectura, és no sols per aquesta mateixa, sinó també perquè quasi tot, escultura, pintura i arts decoratives se li subordinen. De tal manera que sovint s'han retret com a defectes del barroc l'excés d'esperit decoratiu, superficialitat i teatralitat; menyspreu de les limitacions de l'art clàssic en l'afició a ocultar les estructures i les necessitats constructives sota la decoració que arriba a enfangar; tendència més a esbalair que no pas a convèncer...

Per a tot això es serveix d'una arquitectura efectista, d'una escultura d'empenya, dinàmica; d'una pintura colorida com mai i que, sobretot en la decoració de parets i voltes apella a tots els recursos de l'illusionisme òptic; d'unes arts menors de productes pomposos i carregats d'ornamentació.

Naturalment, aquestes característiques no es troben totes juntes en tot moment i en tot lloc; en cada país i en cada època apareixen amb més o menys intensitat, predominant unes o altres.

Es després d'haver-ne traçat les línies generals que Weisbach entra a estudiar el paper que han exercit en diversos països. Perquè, advingut el barroc en una època de gran vitalitat, en què es posaven els fonaments del pensament científic modern i els bescanvis entre els pobles s'intensificaven, el barroc s'escampà ràpidament, amb caràcters generals propis, originals, no exempts d'inflor i d'emfasi, de vistositat i de redundància, però tanmateix exuberant de fantasia, de vida, d'empenya.

Segons els gustos de cadascú, és possible de triar separant el que el barroc té de ponderat i el que presenta d'exageració, adhoc de mal gust. Però és excessiu el criteri encongit que, després de la reacció adversa dels primers temps del Vuitcents, ha fet considerar-lo tot el segle passat com un art decadent i gairebé menyspreable, fill d'una època mancada de força creadora.

***

Ja hem parlat, des d'aquestes mateixes pàgines (per bé que no tant com la monu-

La «Casa del Meijcanov», a Braga (Portugal)

de seguida caràcters específics. Quan els ha adquirit i s'engressa acusant-los, desapareix, substituït pel neoclassicisme. I les línies generals d'aquesta evolució, més o menys acusada, es donen pertot on el barroc ha estat l'art d'una llarga època, que és tant com dir el que aleshores era Europa.

Com que una història de l'art que no sigui una mera acumulació de noms i obres, o una sèrie de biografies d'artistes, ha de tenir compte de les relacions de l'art amb els problemes socials i culturals de l'època, en estudiar el barroc cal considerar dos fets històrics d'una gran importància: la Contrareforma i l'absolutisme. Per dir-ho d'una manera breu, i amb l'aproximació que forçosament és el patrimoni de les fórmules massa simplistes, el barroc és fill de l'Església catòlica, L'Església, en efecte, visqué tot el segle xvi una mica constreta per l'acusació de relaxament de costums i fins de degeneració pagana de què l'havia acusada el protestantisme. A principis del Sisecents, diversos fets donaren a la Contrareforma la sensació de la superioritat. Aleshores tot allò que havia estat comprimit, alegria del viure i afició a l'ornament, sentiment de fantasia i de llibertat enllà de les normes en què s'havia encarcerat l'art, pot distendre's i expansionar-se. D'altra banda, tant l'Església com els prínceps volen fer visible llur poder amb pompa i esplendor.

Així el barroc, com diu Weisbach, «al·l'interessa menys l'existència que l'aparença», i lluny d'ésser, com l'art clàssic, quelcom que comença i acaba en si, alguna cosa estàtica i reposada, mostra una inclinació pronunciada als efectes de clarobscur i de perspectiva, a donar la sensació de moviment. L'època s'agradava dels contrastos violents i el barroc li'n servia a profusió. Els més grans arquitectes del Sisecents, el gran Gian Lorenzo Bernini al cap de tots, es dedicaven

mental obra es mereix) del pla que presideix la *Historia del Arte Labor*: volums de poc més d'un centenar de pàgines de text, i de més de cinc-centes d'il·lustracions. Obra, doncs, inspirada en un criteri que és el predominant en els temps actuals, de civilització de tipus visual, en què en general és preferit el document gràfic, l'esquema, la foto, a les llargues explicacions. Cal dir, d'una banda, que la il·lustració de la *Historia del Arte Labor* no sols és abundant, sinó molt ben triada, i, condició indispensable, executada amb tota la perfecció de què avui són capaces les arts gràfiques; d'altra banda, el text només pot donar la impressió d'escàs al costat de l'abundantíssima il·lustració per una impressió superficial, però no pas a la lectura: és suficient per a les necessitats informatives força àmplies que es puguin requerir sobre l'aspecte determinat que cada volum estudia.

I, no ens dol repetir-ho perquè és aquest un aire al qual no tots els editors dediquen la cura que caldria, la presentació dels volums (relligadura, text, il·lustracions) és impecable, i a més a més uns índexs molt ben concebuts i als fan de maneig facilíssim.

J. C.

Teléf. de MIRADOR: 23118

FITO
CAMISER ESPECIALISTA
EXIT EN LA MIDA
JAUME I, 44
Telèfon 41655

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA
ANTONI MARTI
Màxima rapidesa □ Màxima qualitat
AVINYÓ, 19, pral. : Telèfon 17047 : BARCELONA

—Un sol amic que tenia i l'he perdut...
—Mort?
—No..., ha tret la rifa.

(Ric et Rac, París)

EL POLICIA INVITAT

—Heu canviat de minyona. Les empreses digitals no són les mateixes!

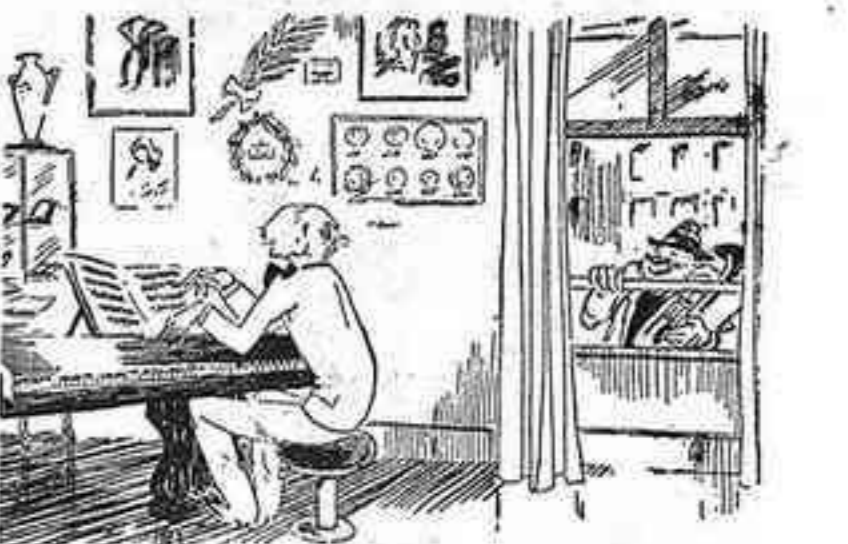
(1935, París)

PREPARATIUS

—Ens repartim 'a feina: la meua dona tria les coses, la minyona fa les maletes i jo m'hi asseg a sobre a l'hora de tancar-les.

(L'Illustré, Lausanne)

—Ah, també sou músic?

(Ric et Rac, París)

—Diuen que en certs Estats, ella acaba cedint (*).

(* Cada Estat nordamericà té els seus reglaments de censura particulars.

(Ballyhoo, Nova York)

Al capdavant, tant se'n en donaria que no existís la majoria d'obres que han ingressat en la Cambra dels Horrors. Però la contrapartida encara és pitjor: La contrapartida és d'art del nou temps que es vol oposar a la delinqüència expressionista. Abans, Dresden comprava per al seu museu l'escultura que fa riure a l'alcalde i els seus acompanyants, però ara compra quadros com l'altre que reproduïm.

NOTES SOBRE ETNOGRAFIA

El totemisme dels dogons de Sanga

(Ve de la pàgina 2)

Bastaria, en resum, un inventari exacte de tots aquests llocs amb nom per a fer aparèixer, entre altres, les etapes principals dels ritus religiosos o màgics d'aquests homes tan afectats a llurs creences que per dir-ho així les han escrites sobre la terra. Els dogons, aquests homes bastits en

es podria parlar doncs de binuisme i alegrar-se d'aquesta elegant aportació a l'idioma. De moment me n'estaré. El totemisme dogon és manifest pràcticament, com tot totemisme, per uns tabús d'alimentació concernent un animal principal que, en els temps mítics, hauria fet un servei assenyalat a la família. Aquests tabús poden consistir també a no freqüen-

Dalt: Marcel Griaule i el seu vell informador Ambibe contant-li el mite de la màscara camatham que té a la mà. En primer terme la tortuga «Gringoire» que fou duta a París. — Baix: Construcció d'un «dogunan» o xopluc per a persones, amb feixos de mill que entrecruats formaran la teulada

muntanyesos sòlids, de rostres sovint fins i poc prognats, són els servidors de tres cultes principals dels quals es beneficien el déu Amman, els tòtems i l'immens símbol de fusta tallada en forma de serp anomenat Gran Màscara.

El déu Amman, tot i ésser únic i anterior a totes les altres puixances de les quals és el creador, no és pas menys una llunyana entitat. El seu nom, certament, és pronunciat en totes les cerimònies màgiques o religioses; té els seus nombrosos altars—sovint confosos amb ell—fets d'un

tar, durant un temps determinat, les persones que han mort l'animal respectat.

Es així que un dels meus millors informadors, que tenia per tòtem una mena de llargandaix, amenaçat de fugir del campament vuit dies si el naturalista de la missió persistia a ficar rèptils en alcohol.

Cada barri, cada família—i n'hi ha unes quantes a cada poble—té un santuari tòtemic cúbic, de fatxada acabada en dos cons de terra, en el qual són posats ferros amb campanetes donades per la tradició i que reben la sang dels animals domèstics

Terrat d'un estatge, amb cebes a assecar el sol i marrecs jugant. La casa és bastida a l'espadat. — Temple totemic dogon i el seu guardià. A l'esquerra d'aquest, les pedres dites «pedres de llamp». Al cim del temple, objectes rituals de fusta i de ferro

petit recó de terra; els seus sacerdots són tan nombrosos com els seus altars, ja que cadascú pot sacrificar com ho entengui sobre el con fet per ell. Fins no estic segur que els altars construïts pels infants en certs jocs no siguin ritualment vàlids. Amb tot, Amman resta llunyà; plana molt per damunt de les contingències; per dir-ho així, ha delegat els seus poders a unes puixances més properes als homes, palpables, de fusta o de ferro, que es poden fixar en un santuari d'on no es mouran, d'on no sortiran sinó en casos determinats, per a les necessitats del país: tòtems, Gran Màscara.

El totemisme dogon, culte familiar, mereixeria que se li donés un nom especial forjat amb el terme indígena que designa la potència animal associada al grup que la reverència. Aquesta puixança es diu binu-

sacrificats. Aquesta cerimònia té lloc una vegada per any, en una festa general de tots els tòtems, festa agrària per excel·lència i que tendeix no menys que a donar fertilitat a la terra; aquesta qualitat de primera importància és marcada per un senyal inequívoc: els fems que es podreixen a l'eixida del sacerdot totemic són transportats de seguida al camp, bon punt s'ha acabat el sacrifici.

Aquest sacerdot és un personatge particularment sagrat; porta al coll una pedreta de color, marca de l'aliança segellada entre la família i l'animal. Aquesta pedra, a la seva mort, és amagada pel cap de la família en un recó de bosc, i el successor només pot ésser nomenat si ha pogut, en una crisi de follia, trobar-la en l'amagatall.

Aquesta crisi no és pas única. Certs guardians de tòtem, abans d'ésser consagrats per la família, postulen durant anys i busquen la pedra endebades. De dia o de nit, en ple mercat o al mig de cerimònies fúnebres, corren cridant i lliurant-se a mil excèntricitats, que d'altra banda deixen els espectadors completament indiferents. La resta del temps, l'home es porta normalment, cultiva el seu camp, talla la seva llenya, en una paraula, es dedica a les seves ocupacions habituals.

MUSICA I RADIO

Revistes i diaris

L'AFER DE LA RADIO

Una mistificació?

LA MUSA DEL «PARISFAL»

«Som a l'any 1876. Wagner veu per fi realitzat el somni de la seva vida. Bayreuth, després d'anys de lluites, en les quals Cosima participa amb una abnegació admirable, ha esdevingut una realitat. Les festes de la inauguració s'han desenrotllat en una atmosfera de triomf. Per la primera vegada s'ha donat íntegrament l'«Anell». L'obra grandiosa ha trobat el seu marc.

Judith Gautier, separada del seu marit, és allí. Wagner té seixanta-quatre anys; s'encaixen. La vetlla de la seva partida adreça a la jove dona francesa aquesta carta apassionada: «Estimada: Estic trist. Aquest vespre encara hi ha recepció, però no hi assistiré. Rellegeixo algunes pàgines de la meua vida, dictades altre temps a Cosima, que es sacrifica als costums del seu pare. Ai las! Us dec haver besat aquest matí per darrera vegada? No! Jo us tornaré a veure. Ho vull perquè us estimo. Adéu! Sigueu bona per a mi.»

Això és el començament d'una correspondència que continuarà, fèrvida, durant prop de dos anys. Una correspondència que avui és revelada íntegrament per primera vegada, i no és pas sense emoció que es fulleja aquestes darreres cartes d'amor del gran artista.

La Dona, l'etern femení sota les seves encarnacions successives, ha tingut en la vida de Wagner, com en la de la majoria dels romàntics, un paper essencial. En sentia la necessitat, com d'una beguda embriagadora que li permetés evadir-se de la realitat quotidiana. L'exaltació amorosa era per ell el clima indispensable per a la creació.

Tristany es deu a Matilde Wesendonck; l'«Anell», a Cosima. Judith Gautier veu en la vida de Wagner, en aquest darrer període de la vida de Wagner, donar-li la il·lusió de l'amor, de la joventut. Sempre absent, va saber crear-li aquest ambient apassionat en el qual ell vivia.

«Necessito la bellesa, l'esplendor, la llum... —deia ell un dia—. Creieu que és una exigència inaudita que demani això que necessito, jo... jo, que preparo el gaudi de milers i milers d'éssers?»

(«Les cartes franceses de Richard Wagner», Gazette Musicale Suisse.)

JOAN MESTRES I EL LICEU

«Aquests darrers anys, l'art—senzillament, amb minúscula—s'ha refugiat al Gran Teatre de Liceu, malgrat la supervivència dels apassionats del gènere operístic que frueïxen amb les romances acaramel·lades, els calderons i els aguts, els quals l'empresari Joan Mestre cultiva amb traça, llençant-los, com a les feres, la «carn» que s'ha de la seva voracitat. I no creïeu pas que el Liceu sigui un teatre en el qual la presumpció correspongui a la satisfacció de les necessitats artístiques que avui l'escena exigeix. L'escenari està encara muntat a l'antiga, malgrat que en el «Parsifal» el panorama del camí que porta al Graal «desfila» sense interrupció davant els ulls dels espectadors. El Liceu podria ésser una meravella i és inferior a molts altres teatres fírics d'Europa, de menys fama. Això és la conseqüència de l'anarà poveria d'uns propietaris que no s'adonen que el Liceu podria ésser en explotació constant durant deu mesos de l'any. I, tanmateix, si alguna sensació d'art es registra als nostres teatres, prové del Liceu.»

(«La temporada de invierno en el Liceo», El Sol, 3-9-1935.)

LES «JUNTAS NACIONALES DE MÚSICA»

«El nom d'aquests organismes ha tornat a sonar ara dins el Congrés dels diputats; però no pas amb l'admiració vehement de l'illís, sinó amb la condemna severa dels acusadors, que consideren aquella Junta—la primitiva—com a tipus representatiu d'aquelles entitats en les quals regnava el

Mascareta de Wagner (Museu d'Eisenach)

desgavell, la disbauxa i la ineficàcia. Aquesta acusació va ésser implícita en les paraules del ministre de Finances, Chapaprietia, en discutir-se la Llei de Restriccions, i va ésser motivada per una altra acusació de la mateixa mena que en una sessió anterior va fer un diputat per a condemnar la tasca d'aquella entitat filharmònica. Si algú ho dubta, que llegeixi el «Diario de Sesiones» del dimarts 16 de juliol. Allí veurà que aquell ministre va fixar com a finalitat de la llei projectada reorganitzar a fons l'administració espanyola i suprimir tot allò que calgués suprimir, afectes qui afectés, toqués qui toqués. Després d'això el senyor Chapaprietia va afegir, textualment: «Els senyors diputats han sentit un dia i un altre dia que la màquina administrativa és complexa; tothom sent que hi ha molts serveis duplicats, molts serveis inútils. El senyor Vidal i Guardiola ens parlava, amb raó, de la Junta Nacional de Música. Quantes Juntes Nacionales de Música li podria citar!»

(«Rumbos de la Música Oficial Española», Musicografía, n.º 29.)

El mestre Lamote de Grignon ha tornat de Praga

En l'express de diumenge, el mestre Lamote de Grignon va tornar de la capital txecoslovaca, on va assistir a la XI festa de la S. I. M. C., en qualitat de representant oficial del nostre país. Amb la seva amabilitat reconeguda, el mestre s'ha declarat disposat a rebre el nostre col·laborador musical per tal de comunicar-li, per als lectors de MIRADOR, les seves impressions sobre el festival de música contemporània. Esperem poder publicar en el número vinent l'entreviu del nostre company amb el mestre Lamote, que sens dubte desvetllarà un gran interès en els medis de música i aficionats de la nostra ciutat.

La notícia que MIRADOR publicava en el número de la setmana passada sobre els grans projectes de la Ràdio Associació de Catalunya ha provocat una certa sensació entre els músics de la nostra ciutat. Sembla que ja és cosa certa la formació d'una nova orquestra radiofònica que actuarà a Barcelona sota la direcció d'un músic molt conegut entre nosaltres, d'un prestigi artístic i personal indiscutible. No és pas menys certa la instal·lació d'una nova i potent emissora de la R. A. de C. al Prat. La R. A. de C. ha desmentit enèrgicament els plans que li eren atribuïts sobre la transformació de l'orquestra i no ha desmentit el que diem sobre l'emissora del Prat. Un funcionari de l'emissora E. A. J. 15, amb el qual un dels nostres redactors ha tingut ocasió de parlar, ha manifestat clarament que la R. A. de C. no ha realitzat durant aquest estiu que fineix cap dels projectes extraordinaris dels quals nosaltres parlàrem, ni té la intenció de fer-ho pròximament. El funcionari esmentat ha estat tan amable que ens ha aclarit que aquells projectes de l'ampliació de l'orquestra que nosaltres atribuïm a la R. A. de C. són, en realitat, de la Ràdio Barcelona. Aquesta setmana tindrem ocasió d'ésser informats amb més detalls per una persona competent.

De moment remarcuem que aquest afer ens va proporcionar algunes sorpreses curioses.

No és aquest el moment de traçar la gènesi de la R. A. de C. ni d'escriure la història dolorosa de la seva evolució cultural i financera. Hom recorda encara els senyors propietaris d'aquesta emissora que es queixaven a un músic excel·lent perquè els servia «massa opus»: aconseguïren destruir en alguns mesos tots els esforços fets per a millorar els programes. Tampoc no és aquest el moment de parlar de l'actuació i de la intervenció a la R. A. de C. d'un jove advocat, figura eminent de les lletres catalanes, que ha sabut conquistar un paper important en l'organització de l'estació. Però resta encara una dada que ens sembla força significativa: la transformació de la R. A. de C. en una cooperativa «popular».

Probablement no hi ha gaires músics que tinguin una idea exacta del que és una societat cooperativa. Consultem la llei catalana sobre la matèria, de 17 de febrer de 1934. Segons l'article primer d'aquesta llei, s'entén per societat cooperativa, sindicat agrícola, etcètera: «l'associació de persones naturals o jurídiques que es proposen millorar la situació econòmica i social dels seus components, establint una comunitat voluntària en la qual el servei mutu i la col·laboració pecuniària de tots els membres permetin realitzar la funció que es proposa: treball, producció, distribució, consum, crèdit, previsió, assegurança o qualsevulla altra finalitat que tendeixi a millorar les relacions humanes, a posar els interessos col·lectius per damunt de tota idea de benefici particular i a suprimir tot lucre entre els seus associats i entre aquests i la societat respectiva».

Aquest text és prou eloqüent. La transformació de la R. A. de C. en la gran esperança dels radiooients de Catalunya i de molts dels nostres músics. S'esperava que, per fi, el període d'incomprensió de les tasques culturals d'una emissora s'acabaria. Sembla incompatible invertir centenars de milers de pessetes en millores tècniques sense augmentar, al mateix temps, l'aparell i la qualitat culturals. Seria un crim contra la cultura catalana si aquestes millores tècniques havien de servir només per a donar una eficàcia major als anuncis. Un codi d'ètica de la radiodifusió nordamericana prohibeix a les emissores dels Estats Units «la propaganda de productes o serveis l'esment dels quals pugui ésser injuriós o repulsiu per als radiooients».

Quin és el codi ètic de la R. A. de C.? On es demostra l'esperit cooperatiu de la R. A. de C.? Quin és el control que la Federació de Cooperatives de Catalunya, i sobretot el Consell Superior de la Cooperació de la Generalitat exerceix sobre l'administració «cooperativa» de la R. A. de C.?

X.

La crisi, generalment provocada per causes indiscernibles pels observadors blancs, pot també ésser-ho molt fàcilment per la projecció de fum de tabac a la cara de l'home. Així és que el cineasta de la missió va determinar una crisi a un postulant la casa del qual visitava. L'home, que treballava tranquil·lament adobant una paret quan l'europeu passà prop d'ell amb un cigarret, es posà a córrer gesticulant i proferint paraules incomprensibles. Així va fer un tomb al poble, reconegué el bosc dels voltants,

tornà a casa, prengué una actitud normal i continuà el seu treball.

Sens dubte havia volgut provar a la família que estava ben posseït per l'esperit del tòtem.

L'altra puixança de què he parlat més amunt, la Gran Màscara, no interessa una família particular; és honorada per tota la societat d'un poble i especialment per la societat dels homes.

La Gran Màscara, de la qual he dut uns quants exemplars al Museu del Trocadéro,

és una fusta en forma de serp tallada en un sol tronc d'arbre. Pot assolir dues metres de llarg, com el més gran dels que he portat. El cap, garnit amb dues banyes, presenta dues fosses rectangulars allargades, al fons de les quals hi han fet els ulls. Aquesta fusta no es porta; no és més que un símbol de màscara tallat cada seixanta anys en el transcurs d'una iniciació general de tots els mascles; és considerat com el cap de les màscares utilitzades per a les cerimònies funeràries, les quals poden ésser mostrades a tothom, homes i dones.

I aquí entrem de ple en una de les més curioses institucions d'aquests països: la societat de les màscares, les manifestacions públiques de la qual són exclusivament funeràries. Veritable microcosmos, el conjunt de les màscares representa animals principals, objectes, artesans, funcions socials, estrangers. Fins la dona europea és figurada en el drama fúnebre representat en els enterraments o en la commemoració dels morts importants. Amb ella penetra la comèdia en una de les institucions més curioses que ens sigui donat d'observar encara al segle xx.

Però caldrà tot un llibre—ja s'escriurà—solament per a descriure aquestes màscares i els drames que representen.

MARCEL GRIAULE

(Copyright Opera Mundi)

La col·lecció completa de MIRADOR pot consultar-se a l'Arxiu Històric de la Ciutat (Casa de l'Ardiaca)

Aquest número ha passat per la censura

Xicot dogon, amb els cabells trenats. — Griaule en conversa amb un infant dogon

FITO CAMISER ESPECIALISTA EXIT EN LA MIDA JAUME I, 41 Telèfon 41655